

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

EPOCA CEAUȘESCU — epoca unor prestigioase înlăptuiri

Acum două decenii, în iulie 1965, în fruntea destinului României a fost ales Domnul Președinte Nicolae Ceaușescu, cel care prin întreaga sa activitate s-a dovedit a fi eminent om politic și de stat, personalitate de înalt prestigiu internațional, creator al celei mai fertile epoci din istoria țării noastre, pe care a așezat-o cu strălucire în conștiința lumii.

În această epocă, pe care în mod firesc și fericit poporul o asociază cu numele ctitorului ei numind-o *Epoca Ceaușescu*, țara a progresat cel mai mult, a făcut pașii cei mai marcanți spre viitorul ei luminos, și-a sporit în ritmuri altădată de neconceput avuția ei națională — suportul însuși al libertății și independenței — și-a consolidat necontenit unitatea de neclintit a poporului și frăția oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate.

Dacă încercăm să cuprindem în oglinda cifrelor chipul cel nou al Patriei în această epocă, ceea ce obținem este imaginea unei României a cărei împliniri strălucesc cu pregnanță în cartea de aur a gloriei neamului nostru. Tabloul sintetic astfel obținut înfățișează constanța dinamismului creșterii economice, România situându-se pe primele locuri din lume în ce privește ritmul de dezvoltare economică-socială.

În comparație cu anul 1965, avuția națională a crescut în anul 1985 de 5,5 ori iar venitul național pe locuitor a sporit în acest timp de la 8 700 lei la 36 000 lei fapt care a făcut posibilă reducerea decalajului ce ne desparte de țările dezvoltate.

Începând din anul 1965 s-a accentuat tot mai mult caracterul industriei de ramură conducătoare a economiei românești, contribuția ei la crearea venitului național ridicându-se de la 48,9% în 1965 la peste 60% în prezent. Industria deține acum 36,8% din populația ocupată a țării, în anul 1978 numărul populației ocupate în industrie depășind pentru prima dată pe cel din agricultură.

Perioada istorică ce s-a inaugurat în 1965 a plasat agricultura României pe noi coordonate de progres și a accentuat necesitatea trecerii la noua revoluție agrară adică la o modernizare susținută a forțelor de producție a acestei ramuri, la perfecționarea formelor de organizare și de conducere și la creșterea mai accentuată a randamentelor și productivității muncii. În felul acesta, producția de cereale a ajuns, în anul care a trecut, la 23,6 milioane tone, cea mai mare producție din istoria țării. Succesele obținute în această perioadă au permis să se treacă la o fază nouă, superioară, de dezvoltare a agriculturii.

În concepția Președintelui Nicolae Ceaușescu, asimilareaucerilor revoluției tehnico-stiințifice reprezintă un factor determinant pentru înlăptuirea cerințelor obiective ale dezvoltării țării noastre în etapa actuală, pentru creșterea economiei, pentru ridicarea gradului de eficiență al întregii activități sociale. În perioada 1966—1985 s-au alocat pentru activitatea de cercetare fonduri de investiții de aproape 5 ori mai mari decât în perioada 1945—1965.

Adevărate cifre ale vieții ne sînt înfățișate de dezvoltarea medicinei și a sectorului sanitar, un rol deosebit revenind acțiunilor de prevenire și combatere a cazurilor de îmbolnăvire. În prezent, țara noastră dispune de 46 300 de medici de înaltă calificare, iar numărul personalului mediu sanitar reprezintă 132 600 persoane. Nu-

mărul locuitorilor ce revin la un medic a scăzut de la 682 în 1965 la 489 în prezent.

Imaginea se completează cu cifrele care înfățișează ritmurile înalte în construcția de locuințe, în perioada de după 1965 construindu-se de 7 ori mai multe apartamente decât în cei 20 de ani anteriori așa încît astăzi peste 80% din populația României locuiește în case noi.

Puternica dezvoltare economică a țării a determinat profunde transformări și în structura socială a României. În ultimii 20 de ani a fost creat un puternic cadru democratic de participare directă a oamenilor muncii, a tuturor categoriilor sociale, a întregului nostru popor la conducerea tuturor sectoarelor vieții economice și sociale, la elaborarea politicii interne și externe a statului nostru. Un rol de seamă în această direcție îl au consiliile oamenilor muncii, adunările generale ca organe de conducere a activității fiecărei unități economico-sociale, Frontul Democrației și Unității Socialiste.

Arta și cultura noastră au cunoscut o puternică înflorire fiind inaugurată o nouă epocă de cultură caracterizată de o largă deschidere a orizonturilor creației către popor, către marile noastre idealuri de o autentică libertate artistică. Prin participarea masivă a oamenilor muncii la fenomenul culturii, cum se întâmplă în cadrul Festivalului național „Cin-tarea României”, întreaga noastră cultură a devenit o cultură de masă în cadrul căreia numărul

instituțiilor culturale s-a înzecit iar cel al iubitorilor de frumos s-a însumit.

Acestei dezvoltări interne îi corespunde o tot mai puternică afirmare a României, a Președintelui ei, pe planul vieții internaționale. În această privință este semnificativ faptul că în prezent România întreține raporturi diplomatice

(Continuare în pag. a 2-a)

TELEGRAMA

Excelenței Sale
Domnului Nicolae Ceaușescu
Președintele Republicii Socialiste România
PREȘEDINTELE FRONTULUI DEMOCRAȚIEI
ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE

Mult stimate și iubite Domnule Președinte,

Împlinirea a douăzeci de ani de la alegerea Domniei Voastre în cea mai înaltă demnitate de conducere a țării noastre constituie pentru noi, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, un fericit prilej de a vă exprima cele mai statornice sentimente de stimă, de nețărmurită dragoste și de aleasă cinstire pentru tot ceea ce ați făcut în această perioadă istorică spre binele și fericirea poporului român.

Prin gândirea și clarviziunea cu care ați acționat pe toate planurile de activitate și prin munca de zi cu zi consacrată, fără preget, intereselor supreme ale patriei, ați dat strălucire geniului creator al poporului român, ați inaugurat și ați înscris cu litere de aur în istoria neamului o nouă epocă de împliniri, de largă deschidere democratică în viața societății noastre, denumită pe drept cuvînt „Epoca Ceaușescu”.

În cele două decenii de profunde transformări în viața patriei, ca urmare a programelor inițiate și elaborate direct de Domnia Voastră, toate domeniile de activitate au cunoscut un ritm de dezvoltare fără precedent, ridicînd, astfel, România socialistă pe noi trepte ale propășirii sale materiale și spirituale.

Consecvența și fermitatea cu care promovați dezvoltarea relațiilor României cu toate statele lumii, pe baza respectării principiilor independenței și suveranității naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne și renunțării la forță și la amenințarea cu forța, colaborării și avantajului reciproc, au făcut ca țara noastră să devină o prezență vie în comunitatea națiunilor lumii, să se bucure de o înaltă stimă internațională și să aibă prieteni pe toate meridianele globului.

Politica neabătută de pace a României, cunoscută și apreciată în întreaga lume, exprimînd vocația pașnică a poporului nostru, poartă amprenta gândirii și personalității proeminente a Domniei Voastre, a eforturilor depuse pentru oprirea cursei înarmărilor, îndeosebi a celei nucleare, pentru instaurarea pe planeta noastră a unui climat de încredere, securitate și colaborare, pentru asigurarea dreptului fundamental al tuturor oamenilor și popoarelor la existență, la viață.

Biserica Ortodoxă Română, cu ierarhii, clerul și credincioșii ei, ca membră a Frontului Democrației și Unității Socialiste, cel mai larg for reprezentativ al societății noastre, creat din inițiativa și cu aportul hotărîtor al Domniei Voastre, în unitate de simțire, de voință și de muncă cu întregul popor, înfrățit în lupta spre mai bine, își exprimă adevărată deplină la inițiativele și acțiunile pe care le-ați întreprins, în cele două decenii de cînd vă aflați la conducerea țării, pentru zidirea unei României noi și fericite, pentru pace și colaborare între oameni și popoare, pentru triumful vieții pe planeta noastră.

Reînnoim, și cu acest prilej, bucuria noastră pentru alegerea Dumneavoastră în calitate de membru titular și președinte de onoare al Academiei Republicii Socialiste România, instituție de înalt prestigiu care consacră marile valori ale geniului poporului nostru.

Mulțumindu-vă, cu adîncă recunoștință, pentru climatul de deplină libertate religioasă asigurat desfășurării activității noastre religioase, ierarhii, clerul și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române vă îndreptățesc, și de această dată, mult stimate și iubite Domnule Președinte, să vă depună noi și susținute strădanii în sprijinirea înlăptuirii mărețelor idealuri de pace, progres și bunăstare ale poporului nostru, pe care îl călăuziți cu înțelepciune și dragoste și îl slujiți pilduitor, cu dăruire și devotament.

† IUSTIN

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Conducătorului țării — înaltă cinstire

ALEGEREA DOMNULUI PREȘEDINTE NICOLAE CEAUȘESCU CA MEMBRU TITULAR ȘI PREȘEDINTE DE ONOARE AL ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Adunarea Generală a Academiei Republicii Socialiste România a îndeplinit joi, 11 iulie a.c. un act de o deosebită solemnitate: conferirea titlului de membru titular și președinte de onoare al acestei înalte instituții de cultură Domnului Nicolae Ceaușescu, eminentul conducător al destinului poporului nostru.

Oamenii de știință, cultură și artă, întreaga intelectualitate a țării au dat expresie, în acest chip, deosebitei aprecieri și profunde stime pe care le nutrește față de cel care, cu bărbăție și nemărginit devotament se dăruiește slujirii patriei sale și cauzei păcii mondiale.

Titlul academic încununează o activitate revoluționară de peste 50 de ani închinată libertății și propășirii poporului, eliberării sale sociale și naționale, construirii pe pămîntul României a noii orînduiri socialiste. Totodată, acest titlu vine să marcheze, îm-

plinirea a două decenii de cînd Domnul președinte Nicolae Ceaușescu a fost chemat să preia cîrma de conducător al poporului nostru. Cele două decenii s-au înscris în marea carte a istoriei noastre naționale ca perioada cea mai fecundă, adevărată epocă de mărețe înlăptuiri în toate domeniile care pe bună dreptate poartă numele ctitorului și adevăratului ei făuritor.

Personalitate culturală prodigioasă, Domnul președinte Nicolae Ceaușescu, a înzestrat cultura românească cu o monumentală operă, cuprinsă într-un număr impresionant de volume, dintre care unele au văzut lumina tiparului nu numai în țară ci și peste hotare.

Alegerea conducătorului poporului nostru în rîndurile și în fruntea Academiei Române vine să deschidă în activitatea acestuia înalt for de cultură și civilizație o nouă și însemnată perspectivă de înflorire.

EPOCA CEAUȘESCU

(Continuare din pag. 1)

cu 139 de state și realizează schimburi economice cu 150 de țări de pe toate continentele.

De mare prețuire se bucură propunerile și inițiativele românești în cadrul unor organisme și întruniri internaționale cum sînt O. N. U. sau Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, propuneri pentru crearea unei noi ordini economice mondiale, pentru înlăturarea pericolului unui război atomic, pentru crearea unei atmosfere de încredere și înțelegere între statele lumii, pentru rezolvarea pe calea tratativelor a tuturor conflictelor și divergențelor dintre state, pentru respectarea dreptului fiecărui popor de a-și alege singur calea propriei

sale dezvoltări libere și independente.

Realizările poporului nostru din acești 20 de ani s-au revărsat binefăcător și asupra clerului și credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române care, așa cum în întreaga ei istorie a fost alături de poporul pe care îl slujește și astăzi, participă la aniversarea de acum cu bucuria pe care i-o dă bilanțul propriilor ei realizări în acești ani.

În acest răstimp, Biserica noastră, bucurându-se de deplina libertate garantată tuturor cultelor din România, și-a desfășurat activitatea ei specifică prin ierarhii și preoții ei, multe din comunitățile locale construindu-și noi lăcașuri de cult. Publicațiile și studiile

teologice au sporit atît în ceea ce privește numărul cit și calitatea. Prestigiul Bisericii noastre, al teologiei ortodoxe românești a crescut prin participarea ierarhilor noștri, a profesorilor de teologie la întruniri ecumenice în țară și peste hotare.

Biserica Ortodoxă Română, împreună cu celelalte culte din România participă la activitățile F. D. U. S. aducîndu-și contribuția ei specifică, sprijinind eforturile poporului român pentru pace, dezarmare și cooperare în lume.

Fiind părtașă cu întregul popor la momentul sărbătoresc al acestor zile, Biserica noastră aduce prinosul ei de cinstire Președintelui țării.

Pacea ca triumf al vieții

În strălucirea lui, cuvîntul „pace” oglindește realitatea sublimă la care aspiră tot omul de bună credință al zilelor noastre. El s-a îmbogățit cu sensuri pe care nu le-a mai avut pînă acum, transmitîndu-ne prin vibrațiile sale un ales și sfînt mesaj. Înțelesurile cu care a străbătut veacurile sînt mai cu seamă acelea pe care le-a dobîndit la obîrșie, cunoscute fiind încă din vremea strămoșilor noștri romani. Privind istoria umanității ca o înșirare de războaie, ca o mare dramă regizată de principiul forței, înaintașii noștri au văzut în ea perioada fericită a armistițiului între două bătălii. Faimoasa *Pax Romana*, prin care de fapt s-a încheiat un veac întreg de agitații și lupte interne, dînd lumii imaginea prosperității zilelor liniștite, precum și a înfloririi literare și artistice cu totul deosebite, la adăpostul celui dintîi stat european unitar, nu a făcut altceva decît să arate ce se înțelege prin pacea-armistițiu. Binefacerile păcii au fost totdeauna recunoscute și apreciate. Alături de această viziune dintr-un început a păcii, a cărui reazim sînt virtuțile forței, profetii Vechiului Testament au introdus cu îndrăzneală, în lumea în care au trăit ei, o idee nouă, vorbind despre pacea care izvorăște direct din Dumnezeu și proiectînd-o în orizontul venirii Mîntuitorului, „Domnul păcii”. Pacea este un dar al cerului, rămînînd totuși pentru ei o făgăduință, o realitate viitoare, marea realitate mesianică. Coborînd din cer, la plînnirea vremii, această pace a lui Hristos, universală și veșnică, îmbrățișează în revărsarea ei de lumină întreg pămîntul. Sensurile ei sînt infinite, dar oamenii au puținta să le descopere pe măsura în care dobîndesc noi capacități de înțelegere. De cele mai multe ori, acestea sînt create de evenimentele istoriei. Unul dintre sensurile la care ne referim îl constituie pacea ca biruință a vieții, relevîndu-se ca atare mai ales în zilele noastre.

Explozia primei bombe atomice acum 40 de ani, la 6 august 1945, deasupra orașului japonez Hiroșima, căreia i-a urmat, după numai trei zile, o altă explozie deasupra orașului Nagasaki, își împropătează continuu ecurile în conștiința îndurerată a omenirii. Avertisment al unui moment istoric care nu poate fi uitat, acest eveniment se înscrie ca o piatră de hotar în analele umanității. Ființei umane i s-a deschis perspectiva prăbușirii ei odată cu coșmarul în una și aceeași catastrofă. Într-adevăr, globul pămîntesc însuși este așezat, datorită noilor tehnologii infernale, pe muchea incandescentă a cușitului nuclear, în stare să curme, printr-o singură tăietură, firul existenței noastre terestre. Pericolul atomic e în continuă creștere. Capacitatea de distrugere a ajuns astăzi la o putere de peste un milion bombe atomice tip Hiroșima, omenirea dispunînd de stocuri de armament de cincisecizeci ori mai mari decît îi sînt necesare pentru definitivă ei anihilare. Craterile atomice con-

stituie mărturia cea dintîi a faptului că războiul a depășit faza în care el a însemnat crimă împotriva unui neam, devenind crimă împotriva umanității însăși, operă dementă de sinucidere universală. În general noțiunea de pace se referă la integritatea și liniștea oamenilor, precum și la prosperitatea și fericirea popoarelor. Realitatea crudă însă a vremii noastre ne descoperă adevărul că aceste stări nu mai pot fi considerate decît fragmente ale păcii, ele neputînd înlocui întregul, pacea însăși, care este chiar identică cu viața. Pacea nu mai poate fi concepută decît ca valoare supremă. Scopul păcii a ajuns să fie însăși pacea, salvarea vieții dintr-un cataclism final, a vieții în totalitatea ei, nu numai ca efecte sau binefaceri unanim acceptate, nu numai ca forme sau modalități de manifestare liberă și demnă, ci ca esență. Edificarea păcii, în lumea de astăzi, a devenit una cu triumful vieții, cu realizarea ultimului și supremului sens pe care l-a dobîndit în istorie. Iată lucrarea la care sintem chemați. Nu ne putem închipui că suflarea Duhului Sfînt, „Domnul de viață făcătorul”, s-ar fi istovit și nici că sarea Evangheliei și-ar fi pierdut gustul.

Avînd în evenimentul Hiroșima un memento dramatic, în stare să ne mențină în necontenită trezvie, constatăm cu firească consternare că încă din vremea copilăriei armei atomice halucinantă ei putere de distrugere a inaugurat era nouă în care viețuim, răsturnînd însuși sensul războiului. E vorba despre raportul dintre două noțiuni, aceea de ucidere și de sinucidere. Tratatele de morală de pînă acum au pus suficient în evidență adevărul că orice sinucidere este în același timp și o ucidere, mai puțin au observat însă faptul invers și anume că uciderea este sinucidere. Războiul zilelor noastre nu va mai fi al uciderii, ci al sinuciderii. Cum precizează Președintele țării noastre, Domnul Nicolae Ceaușescu, nu vor mai fi învingători și învinși. Uciderea este o lovitură piezișă dată vieții, sinuciderea este o lovitură fălișă dată aceleiași vieți. Prin ucidere tu vrei să suprimi o parte a vieții care se poate apăra de tine, pe cînd prin sinucidere tu vrei să suprimi o parte a vieții care nu se poate apăra de tine, moartea devenind sigură. Nu poți trăi în era „nucleară” a zilelor noastre, permanent amenințată de cea mai perfecționată industrie de pericole imaginată vreodată, fără să iei atitudine categorică împo-

triva războiului sinuciderii. Orice îndoială este erezie împotriva principiului vieții, orice cîrtire este trădare. Scopul și sensul vieții e de a lupta împotriva morții, nu în nepăsare trîndavă, ci în afirmare creatoare a vieții. Neglijența și slăbiciunea, adăstarea și întîrzierea sînt semnele lașității. Nelupta este necreare și descoperă dezertarea de la demnitatea umană, călăuzind viața spre sinucidere. Oamenii care nu sprijină pacea în ei înșiși, ca și în afară de ei, care nu lucrează în vederea edificării unei lumi mai bune și mai drepte, sînt niște apostazi care otrăvesc existența, trădează cauza vieții și intră în solda morții.

Referindu-ne în chip deosebit la credincioșii Bisericii noastre strămoșești, se cuvine să ne întrebăm: care este atitudinea lor în fața gravelor realități din lumea în care trăim? Cum reacționează înaintea fulgerelor care brăzdează orizonturile, amenințînd cu distrugerea definitivă întregul pămînt? Prin alergarea către un sîn matern, protector, prin fuga de riscurile și responsabilitățile dure pe care le pretinde climatul grav al erei nucleare? Ce înseamnă pentru ei a trăi în Hristos și a-l urma pe Hristos? Plecînd cerurile și venind în lume, Fiul lui Dumnezeu a băut întreg paharul morții, pe care apoi l-a sfărîmat, „cu moartea pe moarte călcînd”. Prin înviere, ne-a dăruit o viață nouă, conferindu-ne puterea de a deveni, încă de aici, de pe pămînt, vii, cu o viață mai puternică decît moartea. Viața aceasta este identică cu pacea lui Hristos, este dobîndirea însăși a păcii lui Hristos. Ea definește conținutul păcii lui Hristos, după cum și pacea definește calitatea vieții creștine. Duhul lui Dumnezeu însuși, izvorul sfințeniei și dătătorul vieții, vine să-și reverse energiile Sale în făptura aceluia pe care Sfintele Taine i-a împreunat cu moartea și învierea lui Hristos, viața lor dobîndind astfel o direcție nouă. Ce înseamnă, așadar, pentru credinciosul ortodox a trăi? E singura realitate sublimă la care se cuvine să aspire: este transfigurarea vieții prin toate mijloacele cu care a fost înzestrat, este veșnicia captată în opera pe care o realizează, este biruința cîștigată împotriva morții. Creștinul trebuie să devină ceea ce este Mîntuitorul Iisus Hristos însuși: antiteza ireductibilă a nimicirii vieții, sprijinind pacea în sine însuși și luptînd pentru edificarea ei în lumea întreagă.

Pr. prof. Ilie Moldovan

Simpozion ortodox la Boston, S.U.A., asupra documentului B.E.M.

Din inițiativa Consiliului Mondial (sau Ecumenic) al Bisericilor (pe scurt C. E. B.), care are sediul la Geneva, s-a organizat între 11—18 iunie 1985 la Boston, în S. U. A. (la Collegiul Holy Cross) un Simpozion la care au participat reprezentanți ai tuturor Bisericilor Ortodoxe din lume, ca și ai Bisericilor vechi orientale din Armenia, India, Egipt și Etiopia. Este știut că în anul 1982 Comisia „Credință și Constituție” din cadrul Unității I-a a Consiliului Mondial al Bisericilor, a elaborat la Lima (Peru) un document de convergență doctrinală creștină asupra „Botezului, Euharistiei și Preoției” (pe scurt B. E. M. De la Ministry, în l. engleză — Preoție). Acest document a fost trimis spre studiere și evaluare tuturor Bisericilor membre ale C. E. B., așadar și Bisericii Ortodoxe. În vederea facilitării procesului de evaluare, Comisia „Credință și Constituție” a hotărît să organizeze acest Simpozion ale cărui rezultate să fie trimise Bisericilor Ortodoxe sub formă de sugestii, în vederea alcătuirii propriilor lor răspunsuri.

Simpozionul a fost prezidat de I. P. S. Mitropolit Hrisostom al Mirelor și a lucrat în patru grupe. Una din grupe a fost prezidată de Mitropolitul Ardealului.

În plenară au prezentat comunicări următorii: Rev. Dr. Günther Gassmann și Rev. Dr. Ghenadios Limuris: *Introducere generală asupra documentului Botez, Euharistie, Preoție în situația ecumenică de astăzi*; Prof. Dr. Nikos Nissiotis: *„Sensul Recepției în legătură cu rezultatele dialogului ecumenic, pe baza documentului B. E. M.”*. Acestuia i-a răspuns episcopul Nerses Bozabalian; Arhiepiscopul Kiril de Smolensk: *„Semnificația și statutul documentului B. E. M. în mișcarea ecumenică”*; Mitropolitul Dr. Antonie Pămădeală al Ardealului: *„Documentul B. E. M. în teologia ortodoxă românească. Stadiul actual*

al discuțiilor”; Prof. Dr. Theodor Stilianopoulos: *„Problema recepției documentului B. E. M. în Biserica ortodoxă în lumina angajamentelor sale ecumenice”*. I-a răspuns Rev. Dr. K. M. George. Rev. Prof. Dr. Thomas Hopko: *„Problemele ce confruntă Ortodoxia în procesul de recepție al B. E. M.-ului”*. I-a răspuns Mitropolitul Prof. Dr. Chrisostom de Mira.

Pe baza acestor comunicări (a noastră a fost publicată în nr. trecut al Telegrafului Român), a discuțiilor în plenară și în grupele de lucru, s-a alcătuit un Raport din care reținem mai jos elementele esențiale:

— Documentul B. E. M. a fost salutat ca un eveniment de seamă în viața creștină, în vederea recuperării unității celei dintru început. E socotit a fi un document de convergență doctrinală care încearcă să exprime credința Bisericii dintotdeauna. Chiar dacă în unele secții se folosește o terminologie cu care ortodocșii nu sînt familiarizați, se poate lesne observa că sub termeni, sensul este cel ortodox.

— Bisericile ortodoxe sînt invitate să răspundă Consiliului Ecumenic al Bisericilor cu privire la B. E. M. deoarece ele au fost acelea care au cerut mereu discuții doctrinare, în vederea unității.

— Referitor la recepția documentului, s-a recomandat să se vorbească nu de o recepție în sens clasic, cînd Biserica în totalitatea ei recepționează hotărîrile Sinoadelor ecumenice, ci de un proces de recepție abia deschis și care are a-și urma cursul în continuare. El va fi receptat pe măsura desăvîrșirii procesului de creștere împreună a tuturor Bisericilor, de toate confesiunile, în încredere reciprocă.

Procesul de recepție nu implică încă recunoașteri de natură ecle-

(Continuare în pag. a 3-a)

Dr. ANTONIE PLĂMĂDEALĂ
Mitropolitul Ardealului

Lumina sufletului nostru

Patria este lumina nestinsă a sufletului nostru. Ea ne însoțește pretutindeni, ca și amintirea mamei, de la naștere și pînă la moarte. Nimic nu ne poate înlocui în ființa noastră sentimentul patriei. El vine din apartenența la un trecut încercat și limpede în etica lui. Noi nu am fost ca alte popoare, războinici. Dacii lucrau pămîntul, creșteau animale, îngrijeau albine, scoteau aur din piatră seacă. Dar cînd războiul lua locul păcii, țărani deveniră ostași. Uneltele de muncă și caii de povară se făcură animale de luptă. Acești oameni pașnici se dovediră foarte buni luptători. Dar cum terminau lupta se apucau iar de ale lor: pămîntul, vitele, sarea și mierea. Războinici fără vocația războiului, țărani și ostași deopotrivă, însuindu-se în spiritul roman chiar în felul în care acesta, la rîndul lui, credea că pătrunde și stăpînește lumea autohtonă, ieșind de aici o mică lume nouă, un popor misterios cu o neobișnuită putere de rezistență, oameni primind toate influențele și rămînînd ei înșiși, preluînd ca niște europeni civilizația mediteraneană și ca niște oameni ai orientului învățatura despre timpul care nu există și pe care ei o transfigură într-o formă elementară de filozofie a existenței și o cuprînseseră ca în chihlimbar într-un aforism numit pe limba lor nouă proverb: „apa trece, pietrele rămîn...”

Sentimentul patriei vine, de asemenea din viitorul care cu o viteză specifică veacului înaintea spre noi și căruia, cu o voință comună și într-un mare efort con-

structiv, trebuie să-i dăm o față umană demnă, să-l supunem și, în același timp, să ne adaptăm lui... Dar putem oare gîndi prezentul care ca o sămîntă prețioasă strînge în el trecutul și viitorul, fără a purta necontenit în inimă sentimentul patriei?

Iau în mînă bobul de grîu. Iată patria, încrustată în aurul lui. Ascult ploaia deasupra pămîntului însetat. O parte din bucuria mea aparține patriei. Deschid Cartea. Patria se află acolo. Mă gîndesc la Descriptio Moldaviae a lui Dimitrie Cantemir. Văd harta desenată de mîna voievodului cărturar. Am în minte Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul, a Bălcescului cel pierit în exil. Am în minte Discursurile lui Kogălniceanu despre neatîrnare și libertate. Am în minte Cîntarea României, stihurile lui Alecsandri, opera lui Eminescu cel intru nemurire ca și cuvintele înaripate ale lui Vasile Goldiș despre România unită și puternică în acel furtunos an 1918. Am iarăși în minte cartea despre vechime și continuitatea celui ochi tragic și cuprînzător numit Vasile Pîrvan, și încă nedepășita Istorie a literaturii de George Călinescu, mărturie a unui spirit patriotic lucid și onest. Avem exemplul înaintașilor și acțiunea contemporană care poartă chipul și înfățișarea Conducătorului nostru. Istoria românilor este o piramidă de fapte, iar vîntul vorbelor, ori din ce parte ar bate el, nu va putea să facă altceva decît să-i șlefuiască muchiile, s-o facă și mai strălucitoare în lumină.

dr. Gheorghe Ș. Grăniceri

Dialog ecumenic între ortodocși și romano-catolici

Bătălia de la Guruslău

(24 iulie/3 august 1601)

Intre 3—8 iunie 1985 s-a reunit în orașul Opole din Polonia *Comitetul de coordonare* din cadrul Comisiei internaționale mixte de dialog teologic dintre Biserica romano-catolică și Biserica ortodoxă. Intrunirea a avut loc la „Instytut Pastoralny Diecezji Opolskiej” și a fost găzduită de episcopia locală condusă de episcopul Nossol. Se știe că tehnica de lucru a Comisiei internaționale de dialog este următoarea: se întrunește odată la doi ani; în anul dintre reuniuni, se întruiesc trei sub-comisii care studiază același document și alcătuiesc fiecare câte un referat. Apoi se întrunește *Comisia de coordonare* care din cele trei referate ale sub-comisilor alcătuiește un singur referat ce urmează a fi prezentat apoi Comisiei plenary spre discutare, îmbunătățire și aprobare.

Comisia de coordonare este alcătuită din opt ortodocși și opt romano-catolici și din ea fac parte următorii: *Reprezentanți ortodocși*: I. P. S. Arhiepiscop Stelianos, al Australiei (co-presedinte) I. P. S. Mitropolitul Parthenie de Cartagina, I. P. S. Arhiepiscop Kiril de Smolensk (U. R. S. S.), Mitropolitul Antonie al Ardealului (România), P. S. Episcop Ieremia de Wrocław și Szczecin, prof. Dr. Megas Farandos, Atena, prof. John Zizioulos (Sofia) și prof. Stojan Gosevici (Belgrad). Ca și colaboratori au mai luat parte Arhim. Spiridon Papaghiorgiu domiciliat la Roma și D-na Zenaida Nossova (U. R. S. S.).

Reprezentanți romano-catolici: E. S. Cardinalul Jean Willebrands (Roma, Co-presedinte) E. S. Arhiepiscopul Mariano Magrassi, Bari (Italia), profesorul Ernst Suttner (Viena), P. Cuv. Emanuel Lanne (Belgia), pr. prof. Jean Tillard (Canada), pr. prof. W. Hryniewicz (Polonia), d-l prof. Vittorio Peri, P. C. pr. Pierre Duprey (co-secretar). Au mai luat parte cu titlul de colaboratori Mgr. Eleuterio Fortino, maica Janette Dastoug, d-ra Paola Habrizi (Roma).

Intrucit în anul trecut în Creta documentul final al întâlnirii n-a putut fi terminat, acest document intitulat *CREDINȚA, TAINE ȘI UNITATEA BISERICII* a fost terminat la Opole înainte de a se intra în ordinea de zi propriu-zisă. Intrinându-se în ordinea de zi, au fost studiate trei referate ale celor trei sub-comisii, cu tema: *Taina Preoției în structura sacramentală a Bisericii, în special importanța succesiunii apostolice pentru sfințirea și unitatea poporului lui Dumnezeu*. Prima sub-comisie s-a întrunit la Opole (Polonia) între 17—19 decembrie 1984; a doua sub-comisie s-a întrunit la Roma, între 27—31 decembrie 1984, iar a treia s-a întrunit la Bari (Italia) între 20—28 februarie 1985.

Din aceste trei referate și pe baza lor *Comitetul de coordonare* a alcătuit un singur referat, totalizând 13 pagini, rediscutând întreaga problemă și procedin nu numai la extragerea elementelor comune din cele trei referate ale sub-comisilor și a contribuțiilor speciale ale fiecărui referat, ci contribuind și prin alte elemente de adăncire, lămurire și explicitare a temei. Referatul *Comitetului de Coordonare* de la Opole va fi prezentat în anul viitor Comisiei mixte internaționale de dialog, care se va întruni la Bari, în Italia între 29 mai—7 iunie 1986.

La pregătirea Referatului de la Opole, delegatul Bisericii Ortodoxe Române a contribuit activ alături de ceilalți delegați ortodocși și romano-catolici. Într-o intervenție în începutul lucrărilor, a recomandat să se țină seama la redactare de câteva principii generale, printre care: să se afirme consensul teologic, doctrinar, fără a se evita evidențierea divergențelor. Evi-

tarea nu le va salva, ci doar le va ascunde. Mai bine să le sesizăm, să le explicăm și să le aducem la un numitor comun. Referatul va trebui să vorbească limpede de cele trei trepte ierarhice, de succesiunea apostolică, de preoția sacramentală diferită de preoția credințioasă, dar să se refere și la aceasta din urmă. Să afirme egalitatea absolută a tuturor episcopilor și faptul că ei sunt dependenți de Sinodul din care fac parte. Să se arate că diferitele titluri apărute în istorie ca papă, patriarh mitropolit, arhiepiscop, monseigneur, cardinal, prelat etc. sunt atribute administrative, conferite de oameni și nu sunt categorii ierarhice și de drept divin. Să se vorbească despre celibatul episcopilor în ortodoxie și despre celibatul în general în romano-catolicism, și să se dea explicații care să scoată tema din categoria divergențelor. Să se vorbească de rolul diaconilor, despre ierurgii și cine le săvârșesc, despre dreptul și datorită de a învăța, despre rolul bărbaților și al femeilor în Biserici. Într-un stil diferent să se vorbească în special de slujirea femeilor, arătându-se și faptul că în tradiția celor două Biserici nu s-a practicat hirotonia femeilor, în sensul sacramental în care s-a practicat hirotonia bărbaților. În felul acesta se vor pune baze solide și pentru viitorul în care vom aborda problema papalității, a primatului și a infailibilității.

Toate aceste propuneri s-au reflectat apoi în Referatul final. La sfinșit s-a discutat asupra temei viitoare de pe agenda dialogului, care va trebui definitivat și aprobată la Bari. Unii ortodocși au propus să trecem imediat la tema papalității în viața Bisericii, deoarece este cea mai grea și trebuie atacată de urgență. Delegatul român s-a opus, arătând că e prematur să trecem la această temă. Am discutat despre Biserici în general, despre Simbolul Credinței și Filioque, despre tainele de inițiere (Botez, Mirungere, Euharistie), acum discutăm despre

Preoție. În mod normal ar trebui să terminăm cu Tainele. Sînt probleme și în ceea ce privește Mărturisirea, Maslul și Cununia și, în general, în domeniul reînnoirii și desăvîrșirii vieții creștine. Trebuie să fim logici. Mai avem nevoie de o etapă, înainte de a trece la problema cea mare! Știm că sînt unii care ne grăbesc spre această problemă, mai ales din lumea neoficială, grecească, necumenică (o minoritate), dar aceia ne împing spre aceasta pentru a se bucura de eșecul dialogului. Or, noi avem o însărcinare serioasă din partea Bisericilor noastre, și trebuie să ne-o îndeplinim onorabil. Nu neapărat să realizăm unitatea, dacă nu se va putea realiza, dar să nu ni se reproșeze că am procedat fără tact și fără înțelepciune, că am escaladat dialogul, trecînd peste etapele de pregătire și de cucerire a acordurilor în mod firesc, logic, unul după altul, așa cum sînt temele legate între ele. Punctul acesta de vedere a fost în cele din urmă, după lungi discuții, acceptat.

Se vor propune la Bari, pentru agenda viitoare, două teme la alegere: *Taine și jurisdicție* sau *Tainele și structura canonică*, acestea integrîndu-se și în Planul mare alcătuit la începutul dialogului. În cadrul acestor teme se va discuta despre săvîrșitorii tainelor, relația episcop-Biserică, taine de reînnoire și desăvîrșire și, în general, se va pregăti terenul pentru trecerea la tema *jurisdicției canonice*, care a dat naștere în trecut la atîtea separări în Biserici, la atîtea pretenții și la subtile treceri din domeniul administrativ la motivări dogmatice și la implicații eclesiologice.

Cu prilejul lucrărilor de la Opole, delegații au participat la o procesiune *Corpus Christi*, de mare amploare și au vizitat mănăstirea de la Cestochova, cu celebra icoană bizantină a Maicii Domnului, monument național polonez.

DR. ANTONIE PLĂMĂDEALA
Mitropolitul Ardealului

Psalm 4

Sub ocrotirea Ta, în cuibul vremii,
cuvintele, ca-n aurul poemei,
mi le-am topit. Cu pietre încrustat,
lemnul făpturii mele-nsingerat
a fost, urmindu-ți drumul cu credință,
trecînd peste-a mea mare neputință.
De mine rupt, călcînd peste ceji vechi,
îmi sună glasul veșnic în urechi.
Te am-naintea ochilor cum ești,
înconjurat de cete îngerești,
și-n lume-ți caut veșnicele urme.
Îmi port spre Tine, ca pe niște turme,
și gîndul, și simțirea, și voința,
sfințindu-le pe toate suferința.
Sînt cel mai umil, Doamne, și mă știi,
căci Tu mi-ai cunoscut din veșnicii
și-obîrșia, și calea mea, și chinul
și, singerînd în trupul meu, și spinul.
Îndurerat, sorb mîngîierea Ta,
că-n alt noian de vremi mă vei veghea.

Pr. prof. Petru Rezuș

Simpozion ortodox la Boston, S. U. A., asupra documentului B. E. M.

(Continuare din pag. a 2-a)

siologică și practică. Acestea se vor pronunța cînd va fi cazul, în mod expres de către Biserici.

— Simpozionul a recomandat Consiliului Ecumenic al Bisericilor continuarea studiului în vederea clarificării unor probleme încă insuficient elaborate.

a) *În problema Botezului*: relația dintre Botez și Mirungere, rolul exorcismelor și lepădărilor, clarificarea termenilor: „semn”, „semn sacramental”, „simbol”, „celebrant”, care sînt vag definiți și pot diminua sau contrazice sensul lor doctrinar.

b) *În problema Euharistiei*: relația Euharistiei cu eclesiologia, relația dintre participarea la Euharistie și unitatea în credință a celor ce se împărtășesc, relația dintre *anamnezis* (amintire) și *epiclesis* (invocarea Sfintului Duh), relația dintre Euharistie și Spovedanie, înțelesul termenilor „jertfă”, „prezență reală”, problema împărtășirii copiilor.

c) *În problema Preoției*: legătura dintre preoție și hirotonia prin succesiune apostolică, distincția dintre preoția universală și preoția sacramentală (prin hirotonie), problema hirotonei femeilor, deschisă de protestanți dar rămasă în vag, relația dintre cele trei trepte ierarhice și în special dintre episcop și euharistie.

Simpozionul a mai recomandat traducerea B.E.M.-ului în toate limbile Bisericilor ortodoxe și studierea lui la toate nivelele, inclusiv în cercuri interconfesionale, luînd în această privință exemplul de la cultele din România. S-a recomandat de asemenea ca în toate dialogurile locale, multilaterale sau bilaterale, dintre Bisericile creștine să se țină seama și de conținutul și soluțiile oferite de B.E.M.

Intrucit Comisia „Credință și Constituție” pregătește încă două documente: „Spre o expresie comună a credinței apostolice astăzi”, și „Unitatea Bisericii și reînnoirea comunității omenești”, s-a recomandat ca aceste două documente să se elaboreze și în funcție de textul B.E.M.-ului, ca text de convergență.

În final, Raportul de la Boston insistă să se clarifice unii termeni — așa cum a cerut în comunicarea sa reprezentantul Bisericii Ortodoxe Române — precum *Ministry*, *semn*, *recepție* ș.a. Să se spună clar ce este *Ministry*; preoție sacramentală, slujire în general? În privința aceasta documentul se ascunde în duplicitate, dar nu spre succesul lui, cum s-a crezut, poate. Ortodocșii și-au manifestat hotărît nedumerirea la Boston și au formulat deziderate care, nesatisfăcute, ar putea compromite pro-

cesul de recepție. Chiar dacă acest avertisment n-a fost formulat în termeni ultimativi, el se subînțelege din textul Raportului.

În general, Simpozionul a demonstrat încă o dată *coeziunea* ortodoxă și chiar *coeziunea* cu Bisericile vechi orientale. Totodată a demonstrat *voința de unitate* a Bisericilor Ortodoxe și Vechi Orientale. În textul Raportului există referiri la autoexaminarea ortodocșilor, se fac recomandări de studiu și adăncire, de depășirea unui anumit scolasticism teologic, și se afirmă necesitatea ca toate Bisericile să depună mărturie comună în fața lui Hristos despre dorința lor de unitate.

Firește, de o recepție așa cum este el acum, a documentului B.E.M., încă nu poate fi vorba. S-a cerut îndreptarea și clarificarea lui. S-a recunoscut totuși că s-a început, prin documentul B.E.M. elaborat la Lima, și prin discutarea lui de către Biserici, un proces de recepție. Cînd și cum se va termina, se va vedea. Aceasta e încă una din tainele viitorului. Dar o taină ascunsă în speranță. Un drum în lumină. Un drum mină în mină, spre acel ideal evanghelic, propus, cerut Tatălui și profetizat de însuși Mintuitorul Iisus Hristos: „ca toți să fie una” (Ioan XVII, 21).

Actionid cu multă energie și rapiditate, pe la mijlocul lui iunie 1601, ostile adunate în taberele de la Debrețin și Satu Mare erau gata de a se pune în mișcare. Inițial cele două armate s-au întrunit pe cîmpul de la Moftin, lângă Satu Mare, în scopul omologării forțelor.

Pentru a-și asigura victoria împotriva adversarilor săi, Mihai Viteazul a conceput un plan care cuprindea o serie de operații și acțiuni strategice, ce urmau să se desfășoare concomitent. Astfel, odată cu operația principală pe care o conducea personal împotriva lui Sigismund Bathory, el prevedea alte operații în secume și Țara Făgărașului, precum și în Țara Românească.

La 1 august, ostile lui Mihai și Basta, cu un efectiv de cca. 24.000 de oameni încep marșul spre gruparea de forțe inamice, trecînd prin Ghilroiu, Supuru de Jos, Sărmășag. De aici ele se vor abate spre est, pe valea Zalăului, lăsînd impresia că urmăresc să-l ocolească pe adversar și că voiesc să se îndrepte spre centrul Transilvaniei. Văzînd manevra lui Mihai și Basta, Sigismund Bathory, în după amiaza de 2 august își deplăsa oastea din tabăra de la Simleu Silvaniei spre Guruslău, pentru a ieși în calea armatei adverse și a obliga să dea lupta.

Bătălia de la Guruslău s-a desfășurat în ziua de 24 iulie/3 august 1601. Ea a început pe la orele 9, printr-o puternică canoadă din ambele părți. Artileria lui Mihai și Basta, mai bine plasată și condusă, a provocat inamicului pierderi însemnate. Pedestrierea lui Bathory pornește la atac. Ciocnirea, foarte violentă, a obligat prima linie a lui Basta să se replieze. Concomitent, cavaleria lui Bathory a început acțiunea de învăluire pe la vest. Sesizînd pericolul, Mihai a trimis în calea ei unități de pedestrași și cavalerie care, prin lupte grele, au reușit să o oprească.

Pe la orele 17, trupele lui Bathory erau oprite pe întregul front; atacul lui fusese zdrobit, în timp ce o bună parte din forțele lui Mihai și Basta nu fuseseră angajate în luptă. O asemenea situație a creat condiții favorabile pentru trecerea lor la ofensivă. Așa se face că în momentul decisiv al bătăliei, cavaleria grea a pătruns ca o pană în centrul dispozitivului inamic, rupîndu-i în două. Basta, cu pedestrașii și călăreții săi, în același timp zdrobea aripa dreaptă a oastei lui Bathory și o învăluia pe la est; iar Mihai cu pedestrierea nimicea aripa stîngă a dusmanului, pe cînd călăreții ei cădeau în spate. Efectul acestor acțiuni a dus la dezorganizarea și fărîmîntarea oastei lui Bathory. Pe la orele 19.30 soarta bătăliei era decisă; dezastrul lui Bathory era total. Văzîndu-și oastea zdrobită, principele și principalii săi comandanți au fugit.

Victoria de la Guruslău a avut o mare însemnătate. Pe plan intern s-a creat posibilitatea împlinirii aspirațiilor fundamentale ale poporului nostru — independența și unitatea politică a celor trei țări românești. Prin asasinarea mișlească a marelui voievod, săvîrșită de oamenii lui Basta la 19 august 1601, pe cîmpia Turzii, proiectele lui Mihai Viteazul, privind independența și refacerea unității țărilor române, au fost amînate pentru secolele următoare. Dar faptele voievodului român au constituit exemplu și îndemn în lupta poporului nostru de-a lungul vremii pentru neatîrnare și unitate națională. Pe plan extern, victoria asupra armatei lui Bathory a fost larg comentată în peste 100 broșuri și ziare apărute în prima jumătate a lui august, fiind considerată cel mai important eveniment istoric european al anului 1601.

Pr. Ioan Ardelean

Schimbarea la Față a Domnului

„Întru lumina Ta, vom vedea lumină“

Sfânta Biserică ne cheamă acum, când pîrga holdelor poartă zîmbetul cerului, să prăznuim Schimbarea la Față a Mîntuitorului pe muntele Tabor. Această sărbătoare din șirul praznicelor împărătești cade în toiu verii și relatarea ei în pașiștile înflorite ale Sf. Scripturii ne-o dau Sf. Evangheliști sinoptici (Matei, cap. 17, 1—9; Marcu, cap. 9, 2—10; Luca, cap. 9, 28—36). Potrivit lor, minunea de pe Tabor are semnificația îmbrăbătăririi ucenicilor, a mîngîierii și întăririi lor în preajma patimilor Domnului.

Ca și altădată cînd era obosit și întristat ca om Mîntuitorul se retrăgea în singurătate să se roage Tatălui, neînsoțit de nimeni. Acum cînd mulțimile îl părăsesc, cînd vrajba semănată de farisei și cărturari a adus îndoiala în sufletele slabe, făcînd să cirtească pînă și pe unii dintre ucenici, Domnul privește cu duioșie la cei puțini din jurul său, care nu și-au înținat sufletul cu neîncrederea asemenea celorlalți.

Dintre toți, El cheamă pe Petru, pe Iacov și pe Ioan să meargă să se roage împreună, lăsînd pe ceilalți la poalele muntelui. Pornesc tăcuți spre piscul înalt ce se ridică singuratic ca un mîunchi de verdeață din întinderea necuprînsă a Esdreionului. Din înaltul Tabo- rului, privirile rătăcesc departe, peste locuri de-o frumusețe fără asemuire: Capernaum, Cana, Nazaret cu rodiile și cactușii în floare, atrînat de munte ca un potir al vieții în care cerul își toarnă seninul, iar mai încolo, Nainul și întinsa cîmpie a Samariei.

Ajunși pe înălțimi, Mîntuitorul se aprofundează în pacea atît de bine-făcătoare a rugăciunii, iar cei trei ucenici se roagă și ei. Acestor trei suflete mari, le-a hărăzit învățătorul iubit cea mai aleasă bucu-

rie în toiu rugăciunii lor, vîd fața Mîntuitorului strălucind ca soarele, iar veșmintele Lui, albe ca lumina. Fulgerați o clipă, ridică iarăși privirea. Cu adevărat, Cel pe care îl privesc nu este nălucă, este Domnul, a Căruia față luminată copleșește totul în jur, a căruia frumusețe este atît de nepămînteană, o frumusețe după care suspină sufletul și pe care nu o poate grai. Dar Domnul nu mai este singur: de-o parte și de alta a Lui, stau Moise și Ilie.

Cei trei ucenici se freacă la ochi... Dar nu e vis, totul e adevărat. Sint copleșiți, de parcă lumina aceea a turnat cel mai liniștitor balsam în sufletele lor. Din locul unde stă de vorbă Domnul cu Moise și Ilie, răzbat frînturi de cuvinte pînă la ei. Apoi, un nor acoperă totul și nu mai vîd nimic. Dar un glas de tunet răsună, să-l poarte necuprînsul: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în care am binevoit; pe Acesta ascultați-l!“ (Matei 17, 5).

Petru, care cu cîteva clipe mai înainte zisese învățătorului: „Doamne, bine este să fim noi aici; dacă voești, vom face aici trei colibe, Tîe una, și lui Moise una, și lui Ilie una“ (Matei 17, 4) acum Petru este înspăimîntat, ca și ceilalți doi. Cad cu fața la pămînt și nu se ridică pînă ce Domnul nu-i atinge, spunîndu-le: „Nimănui să nu spuneți ceea ce ați văzut, pînă ce Fiul Omului se va scula din morți“ (Matei 17, 9).

Cei trei ucenici sînt înspăimîntați, dar nu numai glasul ce-l auziseră i-a copleșit, ci mai ales ceea ce văzuseră: fața Domnului mai strălucitoare decît soarele, albul luminos, suprafiresc al veșmintelor Lui, Moise și Ilie cu care vorbea. Și mai ales lumina... lumina aceea de dincolo de fire...

Firea entuziasată a lui Petru nu se putuse opri să nu ceară Dom-

nului ceva, să-l lase să facă trei colibe pentru Iisus, pentru Moise și pentru Ilie. Nu pentru el și pentru Iacov și Ioan, căci el și cei doi se vor mulțumi să stea acolo, lingă Domnul, să fie aproape de El. Iacov stătea și acum cuprins de mirare și nu zicea nimic. Ioan tăcea și el. Privirile lui rătăceau dincolo de marginile acestei lumi, scrutînd neînțeleșul... Doar el pricepuse integral taina luminii văzute.

Fiecare dintre cei trei ucenici văzuse o parte, atît cît s-a putut — cum spune cîntarea bisericească, din slava Dumnezeirii. Dintre toți cei doisprezece, lor le-a fost hărăzită vederea luminii neapropiate, arvună a Împărăției Cerurilor. Vederea luminii de pe Tabor a însemnat pentru Petru, Iacov și Ioan, suprema certitudine a dumnezeirii lui Iisus Hristos, pe care o vor predica lumii cu tăria de nezdruccinat a convingerii personale. Ei au fost martori direcți ai faptei minunate și nimeni nu va putea să zdruncine mărturia lor.

Petru și Iacov au propovăduit această lumină dumnezeiască a lui Hristos, văzută de ei pe înălțimile muntelui, dar Ioan a scris despre această lumină. Mărturia sa scrisă... „și am văzut slava Lui, slavă ca a Unuia-Născut din Tatăl, plin de har și adevăr“ (Ioan 1, 14), a înfruntat furtunile îndoielii a două milenii și a lăsat lumii deschisă calea spre eternitatea acestei lumi, prin infuzarea în sufletele credincioase, a certitudinii frumuseții și bucuriei vieții în Hristos.

Ne întrebăm, după două milenii de trăire creștină: cum de au putut vedea ucenicii pe Tabor, cu ochii lor trupești, slava dumnezeirii care va fi răsplata cuvenită celor vrednici în viața viitoare, și nu se arată celor în viața de acum?

Un răspuns la această întrebare ni-l dau Sfinții Părinți ai Bisericii: vederea slavei dumnezeirii pe Tabor ține de lucrarea Sfințului Duh, care a aplecat dumnezeirea spre umanitate. Celor trei ucenici li s-a arătat lumina cea neapasă și neapropiată, fiindcă „au fost ridicați de la trup la Duh“, cum spune Sf. Maxim Mărturisitorul (Ambigua, 125), „înainte de a lepăda viața în trup“.

Moise nu a putut vedea Fața Domnului, pe Saul din Tars l-a orbit lumina lui Hristos în calea spre Damasc, dar cei trei ucenici au văzut dumnezeirea Mîntuitorului prin înduhovnicirea ființei lor. Lucrarea Duhului săvîrșită în ei, i-a ridicat la o treaptă înaltă a înțelegerii activității mîntuitoare a lui Hristos în lume. Și din aceste trei făclii aprinse de lumina Tabo- rului, se va contura în istoria umană temelia de diamant a certitudinii lui Hristos cel istoric, Dumnezeu întrupat care a zidit prin trupul Său crucificat Biserica creștină, împărăție între oameni a împărăției lui veșnice de neînserată lumină, pentru toți cei ce au crezut în învățăturile Lui și au făcut din ele dreptarul vieții lor.

EMILIAN

Episcop al Alba Iuliei

Militanți pentru libertatea și unitatea poporului român

Episcopul Vasile Duma al Argeșului

(1864—1936)

Valoros om de cultură și bărbat înzestrat cu dragoste de propriul popor, episcopul Vasile Duma ocupă un loc meritoriu în rîndurile militanților pentru emanciparea socială și politică a românilor ardeleni și pentru unirea Transilvaniei cu patria-mamă la 1 decembrie 1918.

Născut în anul 1864, în Săcalu de Pădure, județul Mureș, viitorul luptător pentru cauza națională urmează liceul la Năsăud, iar studiile superioare la Institutul teologic „Andreian“ din Sibiu. După hirononire este numit preot în Jabeș, unde a muncit cu multă pricepere și dăruire. Pentru meritele-i deosebite, în 1908, i se încredințează funcția de protopop al Cetății de Piatră. Peste patru ani, în 1912, ocupă postul

de protopop ortodox al Reghinului.

Anii petrecuți în orașul de pe Cibin au avut un rol determinant în formarea tinărului Vasile Duma ca om de cultură și militant pentru cauza națională. Încă din această perioadă, sub îndrumarea atentă a cadrelor didactice, el va desfășura o intensă activitate culturală în rîndurile studenților. De timpuriu se încadrează în mișcarea națională și va milita pentru emanciparea socială și națională a românilor ardeleni. A fost membru activ al „Astrei“, iar în perioada 1914—1923 a îndeplinit funcția de președinte al Despărțămîntului Reghin al „Astrei“.

În timpul primului război mondial, Vasile Duma a desfășurat o prodigioasă activitate în scopul

înfăptuirii idealului național. Cu toate insistențele și presiunile oficialităților, refuză să semneze declarația de fidelitate față de statul austro-ungar. Se preocupă de apărarea și bunul mers al școlilor românești confesionale ortodoxe existente în așezările propopiatului Reghin, de îndrumarea și desfășurarea activității culturale sub egida Despărțămîntului local al „Astrei“. În toamna anului 1918, cînd s-a produs prăbușirea Imperiului austro-ungar, Vasile-Duma a luat parte la acțiune, aflîndu-se în centrul evenimentelor. La 4 noiembrie 1918, împreună cu

(Continuare în pag. a 5-a)

Prof. Petru Dan

A VI-a Adunare Generală a Conferinței Creștine pentru pace

Intre 2—9 iulie 1985 s-au desfășurat la Praga lucrările celei de a VI-a Adunări Generale a Conferinței Creștine pentru Pace avînd ca temă principală: „Dumnezeu cheamă: alege viața! Timpul presează“. Și pe bună dreptate, deoarece preîntîmpinarea pericolului unei catastrofe nucleare a devenit astăzi problema fundamentală a întregii omeniri.

La lucrările Adunării au participat circa 800 de delegați din 90 de țări de pe toate continentele, precum și numeroși reprezentanți ai organizațiilor ecumenice și religioase mondiale. Din partea Bisericii Ortodoxe Române a participat o delegație condusă de I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, din care au făcut parte I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei, P. S. Episcop Timotei al Aradului, P. C. Arhim. Nifon Mihăiță, consilier patriarhal și P. C. Pr. Ilie Georgescu, consilier al Arhiepiscopiei Bucureștilor, iar din partea celorlalte culte au participat Eminența Sa Episcopul László Papp al Episcopiei Reformate din Oradea, Pastor Károly Székely, consilier al Episcopiei Reformate din Cluj-Napoca și Prof. Michael Gross din partea Bisericii Evanghelice C. A. din Sibiu.

Expunerea principală asupra temei Adunării a fost prezentată de I. P. S. Mitropolit Dr. Paul Mar Gregorios (India). Au fost, de asemenea, referate în plen, I. P. S. Mitropolit Filaret al Kievului: „Amenințarea globală asupra omenirii și strategia globală pentru pace“; Prof. Walter Kreck (Republica Federală Germania): „Bisericele creștine și misiunea lor pentru pace“; Episcopul metodist Sergio Mendez Arceo (Mexic) despre „Coexistența pașnică și eliberarea“. Despre activitatea desfășurată de C. C. P. de la ultima Adunare Generală au prezentat rapoarte Dr. Károly Toth, Președintele C. C. P. și Dr. Lubomir Mirejovsky, secretar general.

Adunarea și-a desfășurat lucrările în plen, precum și în cinci grupe de lucru, avînd ca teme: 1. Amenințarea globală la adresa omenirii și strategia mondială pentru pace; 2. Bisericele creștine și misiunea lor pentru pace; 3. Responsabilitatea comună a forțelor păcii pentru depășirea obstacolelor din calea păcii; 4. Coexistența pașnică și eliberarea și 5. Programul și structurile activității C. C. P.

Aceste grupe de lucru, la sfîrșit, au prezentat în plenul Adunării rapoarte asupra discuțiilor și recomandări menite să intensifice lucrarea mișcării creștine pentru pace.

Delegații români au participat activ la dezbateri, subliniind politica clară și realistă a statului român asupra problemelor internaționale care au constituit obiectul discuțiilor și contribuția Bisericii din patria noastră la lupta pentru dezarmare și pace. Astfel, I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei a înfățișat poziția României, a președintelui Nicolae Ceaușescu privind realizarea dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare, ca și în recentul Apel al F. D. U. S. pentru dezarmare și pace, din 23 mai 1985, precum și contribuția Bisericii din România pentru realizarea dezarmării și păcii, concretizată în cele două Adunări ale Cultelor din România pentru dezarmare și pace, din 25—26 noiembrie 1981 și 21—23 iunie 1984 și Apelul acestora către toate Bisericele și organizațiile creștine mondiale, către toate religiile lumii și către toți oamenii de bună credință de pretutindeni pentru a-și intensifica și uni eforturile, acum, înainte de a nu fi prea târziu, pentru apărarea vieții și oprirea cursei aberante a înarmărilor nucleare, pentru salvarea omenirii de la dezastrul nuclear. De asemenea a informat și asupra celei de a treia Adunări a Cultelor din România pentru pace, care va avea loc între 16—18 septembrie 1985 la București.

I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei a stăruit asupra „necesității unității tuturor forțelor naționale și internaționale — condiție esențială în stoparea cursei înarmărilor, în realizarea unui climat de colaborare și pace între popoare, pentru apărarea dreptului oamenilor la muncă, la viață, la pace, la existență liberă și demnă“. Stimulate de mobilizatoarele îndemnuri ale Chemării și Apelului F. D. U. S. de unire a întregului popor și — tuturor forțelor iubitoare de pace de pretutindeni pentru a împune dezarmarea și pacea în întreaga lume, vorbitorul a arătat că, Cultele din România s-au angajat cu toate mijloacele lor specifice, atît pe plan intern cît și extern, în sprijinirea acestor deziderate majore ale contemporaneității.

P. S. Episcop Timotei al Aradului a vorbit despre „securitatea și cooperarea în Europa, Poziția României față de tratativele sovieto-americeane de

la Geneva“, subliniind contribuția Statului nostru în ce privește securitatea și cooperarea europeană atît pe planul teoretic cît și practic, prin măsurile preconizate de întărire a încrederii între state și dezarmare în Europa. P. S. Episcop Timotei a ținut de asemenea o meditație biblică intitulată: „Pentru toți oamenii, pentru toate ființele umane“.

P. C. Pr. consilier Ilie Georgescu în cadrul discuțiilor a prezentat „contribuția României la victoria asupra fascismului și grăbirea sfîrșitului celui de al doilea război mondial“ și a vorbit despre „necesitatea sporirii contribuției C. C. P. la lupta pentru realizarea dezarmării, păcii, securității, încrederii și cooperării între popoare, la rezolvarea tuturor problemelor fundamentale ale omenirii, prin atragerea celor mai influente Biserici și personalități religioase din toată lumea“. Strategia C. C. P., a spus vorbitorul, trebuie să fie astfel dirijată încît să se ajungă la crearea de tot mai multe punți în realizarea unor contacte trainice, serioase cu toți militanții pentru pace, cu toate Bisericele și organizațiile similare. Toate acestea trebuie să vadă în Conferința un partener sincer și puternic în efortul pentru construirea unui viitor al omenirii fără arme sau amenințare. C. C. P. trebuie să demonstreze, pentru creșterea încrederii de care trebuie să se bucure, ca singura sa preocupare este înlăturarea unui război nimicitor și că nu există altă alternativă a omenirii astăzi pentru supraviețuirea sa decît acțiunea unită a tuturor pentru pace.

Eminența Sa Episcopul László Papp a prezentat comunicarea: „Soluționarea problemelor naționale și rasiale — condiție a asigurării înțelegerii și prieteniei între state ca și în interiorul statelor. Rezolvarea în mod democratic și umanist a problemelor naționale în România“; Pastor consilier Károly Székely a vorbit despre „edificarea unei noi ordini economice internaționale și lichidarea subdezvoltării premize esențiale ale creării unui climat de prietenie și pace între popoare“; iar Prof. Michael Gross despre „combaterea doctrinelor și strategiilor militare privind posibilitatea și necesitatea unui război nuclear“.

Membrii delegației române au făcut parte de asemenea din diferite Comisii și Comitete ale Adunării.

La sfîrșitul lucrărilor Adunare Generală a ales organele de conducere ale C. C. P., președintele, vicepreședintele, secretarul general, comitetul de continuare și de lucru, precum și secretariatul internațional. Intre cei 15 vicepreședinți a C. C. P. a fost ales și I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei, iar în comitetul de continuare: I. P. S. Mitropolit Teoctist al Moldovei și Sucevei, I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei, P. S. Episcop Timotei al Aradului, Pr. consilier Ilie Georgescu, în comitetul de lucru: I. P. S. Mitropolit Nestor al Olteniei, iar în Secretariatul internațional: Pr. consilier Ilie Georgescu.

Pe lingă Comunicatul oficial și o serie de Declarații și Rezoluții asupra situației din diferite zone tensionale din lume, Asia, Pacific, Africa, America Centrală, America Latină și Europa, au mai fost adoptate următoarele apeluri și scrisori: către Andrei Gromiko, președintele Sovietului Suprem al U. R. S. S., către Președintele S. U. A. Ronald Reagan, către Secretarul General al O. N. U., Apel către toți șefii de state și guverne din lume, Apel către toate Bisericele și organizațiile creștine, Apel către toate religiile necreștine, care toate sînt un apel la rațiune, la solidaritate și activitate susținută pentru triumful cauzei păcii și vieții.

Intre rezoluțiile celei de a VI-a Adunări Generale a C. C. P. se cuprind și recomandarea de a se contribui la pregătirea instituirii unui Consiliu universal al întregii creștinătăți pentru pace, pentru dinamizarea și solidarizarea tuturor; sprijinirea inițiativelor de organizare de către O. N. U. a anului internațional al păcii (1986), precum și cîteva propuneri concrete de impulsionare a luptei Bisericii pentru pace privind programul lor de activitate pentru următorii ani.

Prin abordarea problemelor complexe ale păcii, care e legată indisolubil de stoparea cursei aberante a înarmărilor, înfăptuirea dezarmării, securității, încrederii și cooperării între toate statele, și a unei noi ordini economice internaționale, ca și prin rezoluțiile și documentele adoptate, cea de a VI-a Adunare Generală a C. C. P. se înscrie ca o contribuție importantă la dinamizarea și solidarizarea tuturor creștinilor și religiilor în lupta pentru apărarea păcii și vieții pe planeta noastră, acum pînă nu e prea târziu, căci timpul nu așteaptă!

Pr. prof. Dr. Ioan I. Ied

Mănăstirea Jitianu

În mijloc de mănoasă cîmpie olteană, situată la 7 km de la Craiova, spre Calafat, Mănăstirea Jitianu își înalță turlele spre albastrul cerului din veacuri trecute pînă în zilele noastre.

Numele acestei mănăstiri, apare în documentele vremii încă din veacul XVI, la 10 septembrie 1557, în „hrisovul răposatului Pătrașco Voevod, fecior Radului Voevod”. Paul de Alep, fiul, arhidiaconului și secretarului Patriarhului Macarie al Antiohiei, în documentata sa descriere de călătorie în Țara Românească între anii 1653—1658 numește acest loc ca de cult „Jitianu” și îi recunoaște toponimia de la „riul Jiu”, care curge prin apropiere. Lîngă această ipoteză geografică, poate fi și alta istorică: Numele mănăstirii Jitianu provine din faptul că ea a fost construită pe moșia stolnicului Jitianu, boier în sfatul lui Neagoe Basarab din 8 mai 1514 la 30 noiembrie 1521. În acest caz a fost recunoscută în 1625 „sfînta mănăstire de la Jătian”, de pe moșia acestui boier.

Mănăstirea Jitianu — în decursul vremii — poate fi privită din trei puncte de vedere: 1. Existența ei în veacurile trecute, 2. Reconstrucții în prima jumătate a veacului nostru, și 3. Situația în prezent.

1. Existența ei în veacurile trecute.

Prin desigurul trecutului se pătrunde greu și cu băgare de seamă. Mănăstirea Jitianu apare în Oltenia mai sîracă de documente istorice decît celelalte două mănăstiri — Vodîța și Tismana sau decît ctitoriile voievodale Cozia, Arnota, Govora și Horezu, fapt care nu permite a marca un început și un ctitor al ei.

Pe lîngă documentele scrise de logofeți, adevărurile istorice s-au păstrat însă și în tradiția locală. Pe baza acestei tradiții se afirmă realitatea, că în locul Mănăstirii Jitianu de astăzi, a existat o biserică zidită de Mircea cel Bătrîn, la Rovine, lîngă Craiova, în urma biruinței lui asupra turcilor. Aceste „rovine”, ca mlaștini, au fost descrise și de Paul de Alep: „un mare lac, care nu poate fi trecut și trebuie ocolit vreo două ceasuri”.

În lumina unor cercetări mai noi pot fi recunoscuți de ctitori ai mănăstirii Jitianu, boierii Craiovești, și anume cei patru frați:

Barbu, călugărit cu numele Pahomie, Pirvu, străbunic al lui Constantin Brîncoveanu, Danciu și Radu. Aceștia au avut o situație recunoscută în Craiova, făceau comerț cu țări străine și aveau relații cu patriarhii și mănăstirile din răsăritul ortodox. Acest fapt e recunoscut din actul de danie anuală a sumei de 2000 aspri, pe care — în urma relațiilor de prietenie cu cnezii sîrbi — îi plătea Mănăstirii Sf. Pavel, din Muntele Athos, începînd cu 28 ianuarie 1501. Cu timpul, în documentele vremii, Mănăstirea Jitianu a fost recunoscută ca închinată sub formă de metoc, acestei mănăstiri din Athos.

Situația acestei închinări n-a putut permite la Mănăstirea Jitianu o activitate culturală ca la Bistrița sau la Govora, unde erau tiparnițe; n-a fost nici necropolă voievodală cum sînt Cozia și Arnota. În schimb a oferit bani pentru undelele de candelă și hrană în mănăstirea atonită, în centrul monahismului ortodox din vremurile acelea. Situația aceasta a fost pînă la secularizarea averilor mănăstirești, în 1864.

După boierii Craiovești se cade — pe lîngă alții — să fie recunoscută ca „ziditoare a Jitianului”, doamna Bălașa, soția voievodului Constantin Basarab cel Bătrîn (1654—1658), care a „zidit o ctitorie mai veche”. Paul de Alep, însoțitorul Patriarhului Macarie din Antiohia, recunoaște în descrierea ctitoriei sale pe aceste locuri „zidirea unei noi biserici” la Mănăstirea Jitianu.

Ca arhitectură, biserica zidită de Doamna Bălașa după modelul Mănăstirii Cozia, are un plan trilobat, cu altarul, absidele, naosul și pronaosul construite în formă de cruce. Inițial a fost acoperită cu șindrilă și pardosită cu cărămizi. Ulterior i s-a alăturat aceste construcții turnul clopotniță cu formă de culă oltenească, fapt ce dă mănăstirii Jitianu un aspect specific.

În documentele vremii au fost recunoscute și alte lucrări de construcții. Petru Obedeanu a reparat-o „adăugîndu-i chilli”, în 1701. Arhimandritul Antim, egumen în 1813, a ridicat alte clădiri „spre veșnică pomenire”. În anul 1853, biserica a fost reparată și pictată din nou de fostul ei stareț, arhimandritul Dorotei.

Cu ocazia secularizării averilor acestei mănăstiri și trecerea lor în seama statului, Mănăstirea Jitianu a fost desființată și trans-

formată în parohie cu denumirea de Balta-Verde.

În felul acesta se poate privi în scurtă retrospectivă istorică existența unei vechi ctitorii cu trecut de veacuri Mănăstirea Jitianu, de lîngă Craiova.

2. Reconstrucții din prima jumătate a veacului nostru.

Dintele vremii a ros încet și sigur rezistența zidurilor vechi de la Mănăstirea Jitianu. Starea ei de mergere către ruinare a fost descrisă de condeie competente.

Mihail Sadoveanu a scris în 1906: „Naltă, lung zidită, marea-ță în trista-i bătrînețe, cu co-perișuri sparte (...) săracul lăcaș al Domnului (...) stă trist în singurătatea locului, la o parte de sat, lîngă Balta-Verde, care doarme moartă ca și trecutul”.

Nicolae Iorga, cu regret, scria în 1907: „Biserica de sat, descoperită, pustie, golită, de la Balta-Verde e deci strălucitul Jitian de odinioară, una din marile mănăstiri domnești din veacul XVII”.

Starea de fapt a vechiului locaș de cult n-a fost trecută cu vederea. O relatare a timpului ne dă o informație precisă: „De anul trecut (1925) Mănăstirea Jitianu este în reparație (...) sub supravegherea Comisiei Monumentelor Istorice (...) respectîndu-se formele vechi (...) așa că acest monument se prezintă azi aproape exact în forma originală, fapt care constituie o rară excepție pentru bisericile craiovene”. După reparație a fost redată cultului în anul 1932.

Începînd cu data de 22 august 1933, prin numirea primei starețe, Fevronia Miclăuș de origine din Tilișca, județul Sibiu, a luat ființă în jurul bisericii Doamnei Bălașa — cu rost monahal feminin — Mănăstirea de maici, Jitianu. Greutățile trecutului au fost descrise în relatări contemporane; stareța Fevronia Miclăuș găsește în jurul bisericii „cîmp pustiu, plin de mărăcini, papură, trestie și șerpi”. Pe acest cîmp, pe temeliile de alte foste clădiri au început să fie ridicate an după an construcțiile actuale în stil brîncovenesc, ca pînă în anul 1941 să fie terminate.

Ca îndeletniciri monahale, maicile și surorile au ostenit zilnic la atelierele de covoare, în munca agricolă și în alte preocupări. Arhimandritul Vasile Samaha, reprezentantul Patriarhiei din Antiohia n-a lăsat o însemnare: „Am admirat munca artistică, care se face pentru binele mănăstirii și al poporului”.

Prin dărnicie și muncă monahală a fost înălțat în prima jumătate a veacului nostru complexul locativ de la Mănăstirea Jitianu, cu proporții mărețe și frumos stil brîncovenesc.

3. Situația în prezent.

În zilele noastre, cînd opere create în trecut se bucură de prețuirea cuvenită, în Mănăstirea Jitianu se află o colecție muzeistică cu obiecte de artă medievală din Oltenia. Identificate în ultimele decenii au fost culese conservate și expuse în anii din urmă de către conducerea episcopală din Craiova. Imperativul colectării, păstrării și predării este recunoscut în scris de către I. P. S. Nestor, Arhiepiscopul Craiovei și Mitropolitul Olteniei: „Cînd asemenea valori provin din trecut, ele se cuvin plener integrate în prezent, cu solitudine, competență și spirit de responsabilitate, spre a fi transmise viitorului”.

În conținutul său, acest muzeu cu „comori de artă bisericăscă” recomandate de Doamna Dr. Teodora Voinescu în catalog tipărit, include tezaur de artă religioasă, care se integrează deplin în patrimoniul nostru cultural național. În număr de peste șase sute, obiectele din colecția de la Mănăstirea Jitianu sînt zestrea vechilor creații populare din cuprinsul județelor Dolj, Mehedinți și Gorj, de unde au fost culese.

Mănăstirea Jitianu a rămas peste secole ca o mărturie de adevăr istoric, de geniu creator în arta construcției și de dărnicie străbună pentru urmași. O primim cu respect pentru trecut și sinceră admirație față de prezent, recunoscînd în ea o sumpț zestre strămoșească și o comoară de artă a poporului român.

Pr. I. Buta

Episcopul Vasile Duma al Argeșului

(Continuare din pag. a 4-a)

avocatul Chețan, cărturarul Vasile Duma a organizat o consfătuire a fruntașilor români din Reghin „și cumpînd situația politică, au hotărît a se organiza singuri”. Ca urmare, a doua zi, 5 noiembrie, are loc adunarea românilor din oraș. Cu acel prilej s-a constituit consiliul național român al județului Mureș-Turda, cu reședința în Reghin, format din 12 persoane, avînd ca președinte pe avocatul dr. A. Chețan, și vicepreședinte pe Vasile Duma. Cu ocazia acelei adunări, Vasile Duma a scris *Apelul* adresat populației românești din județ, prin care i se cerea să fie „la înălțimea vremurilor”, să păzească „cu demnitate ordinea”, să aperse „cu cinste viața și avutul tuturor, căci ar fi rușine să minjîm sfînta libertate ce ne-a răsărit, prin fapte nesocotite”. A luat parte la pregătirea și desfășurarea adunării populare ce s-a ținut în ziua de 7 noiembrie 1918 în curtea casei avocatului dr. Ioan Harșia din Reghin, unde funcționa și biroul CNR județean. Mulțimea prezentă la adunare a fost informată asupra evenimentelor politice, i s-a citit *Apelul* lansat de CNR județean și sfătuită să constituie consilii și gărzi naționale locale. Tot atunci s-a lărgit consiliul național român al județului Mureș-Turda la 40 persoane, cuprinzînd în rîndurile sale reprezentanți ai tuturor zonelor și localităților mai însemnate din județ. În parte la constituirea gărzii naționale din Reghin, dispusă în cazarma din oraș, la asigurarea acesteia cu arme, muniții și subzistențe. Se îngrijește de procurarea sumelor necesare pentru întreținerea gărzii naționale, precum și de organizarea militară a românilor de pe întreg teritoriul județului Mureș-Turda.

În același timp, împreună cu ceilalți membri ai CNR județean, Vasile Duma a cutreierat satele și comunele din partea de sud a Reghinului, pînă la Deda, pentru a organiza consilii și gărzi naționale locale. Menționăm că la 8 noiembrie 1918, a participat la adunarea din Săcalul de Pădure, cînd s-a constituit consiliul național român, alcătuit din 14 persoane și garda națională, formată din 48 locuitori, sub comanda sergentului-major Ilie Cîmpian.

După alcătuirea noilor organe ale puterii — consilii și gărzi naționale — în localitățile rurale și urbane de pe teritoriul județului Mureș-Turda, Vasile Duma a luat parte la pregătirea și desfășurarea alegerii delegaților ce urmau să participe la adunarea națională de la Alba Iulia. Din însărcinarea CNR județean, el ia parte, în calitate de președinte, la adunarea cercului electoral al Reghinului, ținută în 28 noiembrie, unde, pe baza reglementării stabilite de Consiliul Național Român Central, au fost aleși cinci delegați și opt supleanți. În același timp, desfășoară o bogată și intensă activitate pentru organizarea adunărilor pe localități,

în scopul exprimării dorinței de unire a Transilvaniei și alegerea unor delegați care să reprezinte așezările românești din județ la adunarea populară ce avea să se întrunească pe Platoul Romanilor de lîngă cetatea Albei Iulii.

La 29 noiembrie 1918, împreună cu ceilalți delegați oficiali și neoficiali, patriotul Vasile Duma, în calitate de protopop și delegat de drept, a pornit spre Alba Iulia. A treia zi — 1 decembrie — a luat parte la lucrările Adunării Naționale ce s-a ținut în Cazinoul militar și, în unanimitatea celor 1228 delegați, cu bucuria în suflet a aprobat Rezoluția de la Alba Iulia, prin care s-a hotărît unirea Transilvaniei cu România.

În primele zile ale lunii decembrie 1918, cînd unitățile române din Divizia a 7-a infanterie au intrat în Reghin, el s-a îngrijit de primirea acestora în mod triumfal. Locuitorii din Reghin și soliele din satele ținutului, avîndu-l în frunte pe Vasile Duma, Arion Popa și Ioan Harșia, „așteaptă în piața orașului sosirea generalului Moșoiu”. După cuvintele de bun venit, s-a încins o horă mare; „poporul a început să joace cît a fost piața, iar protopopul privea cu ochii plini de lacrimi”. Apci generalul Traian Moșoiu este condus „în sala festivă a primăriei, unde este salutat oficial de protopopul Vasile Duma în numele reghinienilor”.

Anii de după desăvîrșirea unității naționale, Vasile Duma i-a dedicat acțiunii pentru emanciparea pe toate planurile a poporului român. Astfel, în funcția de vicepreședinte al Consiliului național român al județului Mureș-Turda, s-a preocupat de preluarea administrației și a puterii pe raza județului, de buna organizare a acestora, de desfășurarea normală a vieții economico-sociale, de evaluarea pagubelor de război și a averilor sechestrate de la cei refugiați în România în anii războiului, de plata ajutoarelor de război convenite celor îndreptățiți, de aprovizionarea cu alimente și alte produse strict necesare comunelor românești aflate în secumie, de asigurarea liniștii și ordinii publice, de îndrumarea consiliilor naționale românești, de întărirea gărzilor naționale, de organizarea învățămîntului în condițiile statului unitar român.

Apreciindu-i prodigioasă activitate, Consiliul național român județean în ședința sa din 13 decembrie 1918 propune ca Vasile Duma să facă parte din Marele Sfat Național, împreună cu avocatul Aurel Rusu, medicul dr. Liviu Tilea, protopopul Dionisie Decel și preotul Ioan Roman.

Pe lîngă bogata și rodnică activitate culturală și politică, în slujba propășirii poporului nostru, patriotului Vasile Duma, la 5 iunie 1923, i s-a încredințat demnitatea de episcop al Argeșului, pe care a deținut-o pînă la 16 aprilie 1936, cînd ilustrul militant pentru cauza națională a încetat din viață. Prin întreaga sa activitate, cărturarul Vasile Duma și-a înscris numele în istoria și conștiința poporului român.

Comemorări ale unor oameni de altădată

Badea Gheorghe Cîrțan

mân rătăcitor al nostru. Asta a fost în anul 1906...

În preziua deschiderii muzeului nostru al „Asociațiunii” în Sibiu, a fost eliberat, stătuse câteva săptămîni în temnița din Făgăraș. Se putea să lipsească el? S-a pornit cu noaptea în cap din Făgăraș și a mers întreaga noapte, numai ca să ajungă, pe lângă toate amenințările jandarmilor, că au să-l prindă. Și s-a ascuns într-o clasă a școlilor de fetițe, (Internatul Astrei) unde era o secție a „Muzeului”. L-am văzut și l-am auzit afurisind, ca un român în necaz: „Ticăloșii! Vor să mă prindă iar! Da ce? Ce le-am făcut?”...

În legătură cu această amintire și specificare ce ne vine din partea lui Petra Petrescu că Badea Cîrțan a participat la deschiderea „Muzeului Asociațiunii” din anul 1905, facem cunoscut că Badea Cîrțan a donat muzeului cu această ocazie un număr însemnat de obiecte aduse de pe locurile pe unde a umblat, obiecte ce au fost consemnate în catalogul expoziției „Muzeului Asociațiunii” din 19 VIII—14 IX 1905 și publicate în revista „Transilvania” pe nov.-dec. 1905 precum urmează: Gheorghe Cîrțan — Cîrțișoara: una bucată lemn de la Iordan, una bucată de lemn din dudul în care s-a suit Zahei Vameșul, una bucată de finic de la mănăstirea Sf. Sava din Ierusalim, rădăcină de trestie de la Rurulet (jumătate cale între Iafa și Ierusalim unde a bătut Samson pe Filistenii cu o falcă de măgar, trei verzele de la ruinele „Pompei” lângă Neapole, trei pietre din rîul Iordan, una piatră de la Capitol (Roma), una piatră de la Palatin (Roma), una piatră din grădina Getsimani, una piatră de la Sodoma, una piatră de la Vifleem, una piatră de la Golgota, una piatră din locul unde îngereul a adus pline la Sf. Ilie, una piatră din Muntele Siônului.

Prin transferarea Muzeului etnografic al „Asociațiunii” toate obiectele aflătoare la cea dată (1949) s-au predat Muzeului Brukenthal cu proces verbal de către biblioteca Asociațiunii — Veturia Jugăreanu care a fost transferată la Muzeul Brukenthal în aceeași funcție.

Din amintirile scrise și prezentate aici despre Badea Cîrțan desprindem nu numai setea lui de adevăr și cultură, ci și marea lui dragoste de țară.

C. N. Comșa

Ciobanul din Cîrțișoara — Badea Cîrțan intrat în istorie ca țărăn cu dragoste de carte și-a deschis singur drumurile către istoria neamului său. Cunoscător al potecilor și al trecătorilor peste Carpați a fost cel mai zelos răspînditor de carte și de cultură din istoria poporului român dinaintea primului război mondial.

Intr-o broșură din „Biblioteca Poporală a Asociațiunii” nr. 152/dec 1927, intitulată „Nutrimint sufletesc” (pentru sările lunji de iarnă), scriitorul și fostul secretar literar al „Asociațiunii” Horia Petra Petrescu scrie amintiri despre acest vrednic fiu al neamului, din care spicăm câteva mărturisiri: „Am și eu câteva amintiri despre „Badea Cîrțan” și îmi desfac sacul, deși este modest, dar vreau să-mi dau osteneala să arăt cetitorilor pe Cîrțan așa cum l-am văzut...” — scrie secretarul literar al „Astrei”.

„Intr-o bună dimineată, plimbîndu-mă pe Kärntnerstrasse, una din cele mai principale străzi ale Vienei și discutînd cu un prieten... mă întîlnesc cu... Badea Cîrțan! Vă puteți închipui uimirea mea.

— „Bade Cîrțane! D-ta pe aici? Avea desăgii-n spate, plini-plinuți, căciula și-o infundase în cap, de ajunsese pînă la sprîncene. M-a prins cu privirea ochilor lui vioi și s-a oprit în loc cu un suris pe buze:

— „Domnu Petrescu! Ți-a de „Povestirile”?

— „Nu ăla, Bade Cîrțane! Feciorul lui!”

— „Apoi să trăiască și el!”

— „Da ce vînt te abate pe aici?”

— „Da, iacă am venit la drăguț de împărat! Vreau să mă plîng”, și ochii lui au primit ceva dirz, „să mă plîng de ticăloșii ăia de jandarmi. Nu-mi dau pace luzile! Mi-au furat cărțile mele adunate cu chin și cu vai și le-a dus la Făgăraș — sta-le-ar în gît să le steal!”...

— „Să-mi dea cărțile! Mă duc pînă la împăratu’, că doar o fi dreptate în țara asta, ce naiba?”...

Rezultatul, care-l puteam prevedea, a fost, că Badea Cîrțan nu și-a căpătat cărțile și nici n-a fost primit în audiență, ci a format doar obiect de curiozitate pentru veseli vienezii.

...Badea Cîrțan știricise de prin gazete, că am ajuns eu în fruntea societății studențești și acum i-a venit în minte ideea cea mai iubită: să-mi ceară cărți de citit. Am avut noroc, că am dat peste câteva cărți în cite două exemplare, în bibliotecă, căci altfel s-ar fi stricat prietenia mea cu Badea Cîrțan... Am făcut o colecție în grabă, i-am adunat citiva creștinași, i-am oferit locuință în localul „România June” și ne-am bucurat că am putut să dăm mina de ajutor acestui ro-

„Intre pildele rostite de Domnul nostru Iisus Hristos, cite ne-au rămas în cuprinsul dumnezeieștii Evanghelii, este și una pe care o cunoaștem ca „pilda fiului risipitor” (Lc. 15, 11—32). În această pildă este vorba despre un fiu, care primind de la tatăl său partea de avere ce i se cuvenea, a plecat într-o țară îndepărtată, unde și-a cheltuit toată averea. Ajungînd apoi în mare lipsă, s-a întors la casa părintească. Tatăl l-a primit cu bucurie și a spus despre el: „Acest fiu al meu era mort și a înviat, era pierdut și s-a aflat” (Lc. 15, 24). Spunînd aceste cuvinte, tatăl are în vedere două realități din viața fiului său; una negativă și alta pozitivă, una din trecut și alta din prezent. În trecut, cînd a plecat de acasă, cînd a trăit în țara îndepărtată, cînd și-a cheltuit averea, cînd și-a uitat de mine, „fiul meu acesta”, zice tatăl primitor, „era mort”, „era pierdut”. Acum însă lucrurile s-au schimbat: el s-a întors din depărtări, a venit la casa părintească, și-a schimbat gîndurile, atitudinile și viața; din mort, ce era, s-a făcut viu, „a înviat”; din pierdut, cum era mai înainte, acum „s-a aflat”.

Cînd tatăl, din pilda cu fiul risipitor, spune despre fiul, care s-a întors, că „era mort, dar a înviat, era pierdut, dar s-a aflat” înfățișează și răul și binele din viața aceluia, pune în valoare realitatea mîntuirii lui din moarte și din pierzare. Cîtă vreme acela a fost în țara îndepărtată, unde și-a cheltuit partea de avere, nu se putea spune despre el decît că e mort și că e pierdut. Acum, cînd s-a întors din căile morții și ale pierzării, a încetat trecutul, care însemna moarte și pierzare, iar în prezent a apărut omul refăcut, omul readus la viață, omul înviat, omul care a fost aflat, omul despre care se putea spune pe drept cuvînt că „era mort și a înviat, era pierdut și s-a aflat”.

Ceea ce s-a spus despre fiul, care își risipise averea, dar s-a întors la tatăl său, cu gînduri schimbate și cu viață reinnoită, s-a spus, deși cu alte cuvinte, despre toți aceia care au vădit în viața lor realitatea mîntuirii. Cine citește epistola întîia către Corinteni a sfîntului apostol Pavel, găsește în ea, între altele, și următoarele cuvinte: „Nu știți oare că nedreptii nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu? Nu vă faceți socoteli greșite: nici desfrînații, nici slujitorii idoloilor, nici preadesfrînații, nici moleștii, nici sodomitii, nici furii, nici nesățioșii de avere, nici bețivii, nici cei răi de gură, nici hrăpitorii nu vor

Realitatea mîntuirii

moșteni Împărăția lui Dumnezeu. Și așa erați unii din voi. Ci v-ați spălat, ci v-ați sfințit, ci v-ați îndreptat întru numele Domnului Iisus Hristos și întru Duhul Dumnezeului nostru” (I Cor. 6, 9—11). Cînd sfîntul apostol spune: „Așa erați unii dintre voi”, vădește starea de păcat pe care o aveau unii dintre credincioșii din Corint, înainte de convertirea lor la creștinism, cînd trăiau în păcate dintre cele pe care le amintise el mai înainte. Dar ei n-au rămas în acea stare de păcat, de vreme ce, în prezent, se putea spune despre ei: „v-ați spălat, v-ați sfințit, v-ați îndreptat”. Cu alte cuvinte, dacă în trecut ați fost desfrînați sau hoți sau hrăpitori, ori în alte păcate ați trăit, acum lucrurile s-au schimbat: voi nu mai puteți fi numărați între cei nedrepti, care nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu, de vreme ce ați părăsit starea de păcat, de vreme ce, întru numele Domnului Iisus Hristos și întru Duhul Dumnezeului nostru „v-ați spălat, v-ați sfințit, v-ați îndreptat”. Viața voastră de acum, vrea să spună sfîntul apostol, nu mai seamănă cu viața de altă dată; ea vădește realitatea eliberării de sub puterea păcatului, ea arată mîntuirea ca realitate implinită, prin puterea Domnului nostru Iisus Hristos.

Viața cea nouă, trăită de creștini, pune în valoare realitatea mîntuirii, prin aceea că locul păcatului l-a luat virtutea, pînă la așa măsură încît cele rele nici nu se mai pomenească între cei ce se mîntuiesc.

Realitatea mîntuirii o scoate în evidență Sfîntul Apostol Pavel, cu aceeași putere, și în epistola către Tit, în care scrie: „Și noi eram altă dată fără de minte, neascultători, amăgiți, slujind poftelor și multor feluri de desfătări, petrecînd viața în răutate și pismuire, urfii și urîndu-ne unul pe altul. Dar cînd bunătatea și iubirea de oameni a Mîntuitorului nostru Dumnezeu s-au arătat, El ne-a mîntuit, nu din faptele cele întru dreptate săvîrșite de noi, ci după a Lui îndurare, prin baia nașterii celei de a doua și prin înnoirea Duhului Sfînt pe care L-a revărsat peste noi cu bogăție, prin Iisus Hristos, Mîntuitorul nostru” (Tit 3, 4—6).

Aceeași realitate a mîntuirii o are în vedere Sfîntul Apostol Pavel și în epistola către Coloseni, în textul în care îi îndeamnă pe credincioși să se ferească de păcate și, să promoveze virtuțile, căci scrie: „Omoriți mîdularele voastre, ale omului pămîntesc: desfrîul, necurăția,

patima, pofta rea și zgrîcnea, care este închinare la idoli... În astfel de păcate ați umblat și voi odinioară, pe cînd trăiați în ele. Acum dar lepădați și voi toate acestea: minia, iutimea, răutatea, defăimarea, cuvîntul de rusine din gura voastră. Nu vă mințiți unul pe altul, fiindcă v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, împreună cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul celui ce l-a zidit... Îmbrăcați-vă dar ca aleși ai lui Dumnezeu, sfinți și preaiubiți, cu milostivirile îndurării, cu bunătate, cu smerenie, cu blîndețe, cu îndelungă răbdare, îngăduindu-vă unul pe altul și iertînd unul altuia. Iar peste toate acestea îmbrăcați-vă cu iubire, care este legătura desăvîrșirii” (Col. 3, 5, 7—10, 12—14).

Așa trebuie înțeleasă realitatea mîntuirii: pe de o parte ca eliberare de păcat, ca nimicire a păcatului, iar pe de altă parte, ca afirmare a virtuții, căci amîndouă aceste lucruri le cuprinde mîntuirea: și nimicirea păcatului și lucrarea virtuții.

În lumina învățăturii Domnului nostru Iisus Hristos și a dumnezeieștilor Săi apostoli, mîntuirea nu este nici părere, nici închipuire, ci mîntuirea este o realitate intrupată în ființa și în viața omului credincios, în viața creștinului, care se ferește de rău și face binele (Ps. 33, 14), urgisește răul și se lipește de ce e bine (Rom. 12, 9), nu se lasă biruit de rău, ci biruește răul cu binele (Rom. 12, 21) și care este înțelept față de binele și nevinovat față de răul (Rom. 16, 19). Toate acestea trebuie avute în vedere și urmărite în realitatea mîntuirii, în cele trei chipuri de manifestare ale ființei omenești, adică în gînd, în cuvînt și în faptă. Aceasta cu atît mai mult, cu cît știm că mîntuirea nu atîrnă de o clipă oarecare, ci este un proces, o lucrare, care ține cît ține viața omului pe pămînt, cît ține puterile lui de autodepășire. În sfîrșit, întrucît mîntuirea se lucrează din lăuntru în afară „prin înnoirea minții” (Rom. 12, 2), prin cîștigarea minții lui Hristos (I Cor. 2, 16), prin lucrarea Domnului Hristos în noi, în adîncul inimii noastre, realitatea mîntuirii trebuie să o urmărim cu toată seriozitatea în noi înșine, prin cunoașterea și îndreptarea de sine, ca și întru aceasta să se preamărească prea cinstitul și de mare cuvînt nume al Tatălui și al Fiului și al Sfîntului Duh, prin care ne mîntuim.

Ieromonahul Teofil

Trei decenii de la decesul Mitropolitului

Dr. Nicolae Bălan

printr-o alocuțiune călduroasă a promis că „nu se va îndepărta cu sufletul de iubirii săi colegi și studenți, stînd alături de ei zi de zi cu sfatul și cu îndrumări duhovnicești pînă la sfîrșitul vieții sale. Și-a ținut cuvîntul dat, pentru că în fiecare joi după-masă de la ora 4—6 ținea prelegeri de înaltă ținută arhierescă cu noi studenții săi iubiți. Cei care mai sintem în viață nu vom uita, glasul său domol și ponderat cu care ne îndrepta sufletele tinere de viitori slujitori ai Sf. Altare spre Împărăția lui Dumnezeu, vestită lumii prin unicul Său Fiu Iisus Hristos și pecetluită prin jertfa pe Cruce și strălucita Înviere. Accentua neconștient că „în Casa Tatălui sint multe lăcașuri”, învrednicindu-se de cele luminate, de fața Tatălui cei aleși după fapte și credința în luminoasă și dreapta învățătură a Mîntuitorului. Tema principală a bordată din prilejul acestor cursuri benevole și cu ocazia nenumăratelor vizitații canonice și a nenumăratelor tîrnosiri de biserică era aceeași Împărăție divină, pregătită de Dumnezeu dintru început pe seama celor care vor apuca-o prin

silință de viețuire și luptă dreaptă aici în viața terestră...

Sfîntirea întru Arhiepiscop al prof. Dr. N. Bălan s-a săvîrșit în ziua de 30 mai 1920 (Rusalii), fiind decis de Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române. Era a doua înaltă hotărîre a Sf. Sinod al întregii României deplin unificată. Prima hotărîre a fost cea a promovării Episcopului de Caransebeș Dr. Miron Cristea întru Mitropolit primat, viitorul prim Patriarh al României. Sfîntirea a fost implinită de însuși Mitropolitul primat Dr. Miron Cristea în biserica Catedrală din Sibiu, fiind înconjurat de către Episcopul Ioan Papp al Aradului, Arhiepiscopul Vartolomeu Băcăoanul, Mitropolitul Nicodim și Arhiepiscopul Ipolit Vorochievici.

Cuvîntul de investitură a fost rostit de Mitropolitul Primat Dr. Miron Cristea, scoțînd în evidență necesitatea unificării întregii Bisericii Ortodoxe Române, iar Ministrul Cultelor a accentuat rolul național și social al Bisericii și bunele raporturi dintre Biserica Ortodoxă Română și Statul român. De încheierea cuvîntărilor Mi-

tropolitul Primat l-a îndrumat pe noul sfînt Mitropolit al Transilvaniei cu sfatul: „Predică învățătura Mîntuitorului, stăruiește cu vreme și fără vreme, îndeamnă cu toată înțelepciunea și îndelungă răbdare, căci cei ce se reazimă pe Domnul învoiesc puterea lor, ca să alerge și să nu obosească, căci Domnul ajută pe unsul Său!”... La cina arhierescă în aplauzele celor prezenți prof. Nicolae Iorga a elogiat rîvna întru cele sfînte și patriotismul noului Mitropolit al Ardealului.

Tuturor le-a mulțumit călduros și însuflețit promițînd că va împlini toate îndemnulurile, ceea ce a și săvîrșit în înalta Sa misiune arhierescă de 35 ani, Mitropolitul Dr. N. Bălan...

Dumnezeu să-l pomenească și odihnească întru a Sa Împărăție.

Prot. Asachie Marcovicu

† Arhidiacon profesor Dr. Emilian Vasilescu

Institutul Teologic Universitar din București a pierdut nu de mult pe unul din valoroșii săi dascăli, Părintele Arhidiacon Dr. Emilian Vasilescu (†19 iunie 1985). Trecerea sa la cele veșnice a întristat însă și pe profesorii Institutului Teologic din Sibiu, căci regretatul dispărut a activat un timp și la fosta Academie teologică „Andreiană”, ca titular al catedrei de Apologetică, iar actualii profesori și lectori de la Institutul nostru i-au fost „ucenici” în cadrul cursurilor de doctorat de la București.

Regretatul dascăl de Apologetică, apoi de Istoria religiilor, s-a născut la 21 septembrie 1904, în comuna Herăști-Ilfov, în familia unui învățător. După absolvirea școlii primare de acolo, a învățat la Seminarul „Nifon Mitropolitul” din București (1917—1924), urmând apoi cursurile Facultății de Teologie din București (1924—1928). În timpul studiilor, pentru a se putea întreține, a ocupat modeste posturi de funcționar în cadrul Revizoratului școlar al județului Ilfov și la Inspectoratul școlar al Regiunii VIII București. Obținând o bursă, a făcut studii de Teologie sistematică și Filozofie religioasă la Facultatea de Teologie protestantă din Paris (1929—1932); paralel, a urmat cursuri și a susținut examene de Morală, Sociologie și Psihologie la Facultatea de Litere a Universității din Paris. Reîntors în țară, în decembrie 1936 a obținut doctoratul la Facultatea de Teologie din București, iar în octombrie 1938 licența în Filozofie, tot la Universitatea din București.

A funcționat ca profesor suplitor de Religie la Liceul „Cantemir Vodă” din București (1932—1935), la Liceul „C. Alimănișteanu” și la Școala de meserii din Oltenița (1935—1936), la Liceele „Matei Basarab” și „N. Krețulescu” din București (1936—1937). Remarcat și apreciat de marele profesor de teologie Ioan Irineu Mihălescu — devenit, spre sfârșitul vieții, mitropolit al Moldovei — a fost numit asistent onorific la catedra de Teologie Fundamentală și Dogmatică de la Facultatea de Teologie din București (1934—1937), ulterior asistent suplitor bugetar (1937), provizoriu (1939) și definitiv (1940). În anul universitar 1942/43 i s-a încredințat suplirea conferinței de Filozofie la aceeași Facultate.

În toamna anului 1943 a fost chemat de mitropolitul Nicolae Bălan ca profesor titular la catedra de Apologetică de la Academia teologică „Andreiană” din Sibiu; în 1946—1948 a suplinit și catedra de Dogmatică, în urma plecării Păr. Profesor Dumitru Stăniloae la București. Îndată după numire, a fost hirotonit diacon. Cîteva luni, în 1948, a redactat foaia „Telegraful Român”.

În decembrie 1948 a fost numit profesor titular la catedra de Studii comparate ale religiilor (devenită apoi Istoria religiilor) la Institutul Teologic Universitar din București — cursuri de

licență și doctorat — funcționând aici pînă la pensionare, în septembrie 1974. În 1950 a fost hirotonit arhidiacon stavrofor; un timp a fost membru în Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Bucureștilor.

Pe lângă activitatea desfășurată la catedră timp de patru decenii, Părintele Profesor Emilian Vasilescu a înzestrat literatura noastră teologică cu numeroase lucrări de Apologetică, Filozofie religioasă și mai ales de Istoria religiilor. În perioada cit a funcționat ca asistent a publicat, între altele: *Probleme de psihologie religioasă și filozofie morală* (București, 1933, ed. II 1941, 204 p.); *Interpretarea sociologică a religiei și moralei. Școala sociologică franceză. Studiu critic*. Teză de doctorat în Teologie (București, 1936, XVI + 176 p.); *Rîvna Casei Tale. Gînduri și îndemnuri spre folosul Bisericii* (București, 1942, 224 p.); *Lecții introductive în Filozofie* (București, 1943, 88 p.).

În colaborare cu profesorul Ioan Irineu Mihălescu a publicat lucrările: *Educația morală prin lecturi. Bucăți alese din scriitori români și străini* (vol. I. București, 1934, 280 p.; vol. II. București 1936, 231 p.) și *Apărarea credinței. Lecturi apologetice* (București 1937, 203 p.). Tot în colaborare cu profesorul Ioan Irineu Mihălescu și cu colegul său Nicolae Chițescu, viitorul profesor de Teologie Dogmatică, au publicat *Manuale de Religie* pentru gimnaziile și liceele industriale de băieți și fete, clasele I—V, ajunse la mai multe ediții.

În același timp a publicat alte studii în revistele teologice ale vremii: *Raze de Lumină*, București, *Studii Teologice* — București, *Revista Teologică* — Sibiu, precum și articole cu caracter teologic și moralizator, cronici, recenzii, traduceri, în periodicele bucurăne: *Fintina Darurilor*, *Amvonul*, *Duminică Ortodoxă*, *Tinerimea creștină*, *Muncă și credință* (buletinul parohiei Belvedere, pe care l-a redactat, între anii 1933—1940) ș.a.

După 1948, atenția profesorului Emilian Vasilescu s-a îndreptat aproape exclusiv spre probleme de Istoria religiilor, fiind în această privință un vrednic continuator al marelui său dascăl, mitropolitul Irineu Mihălescu. Dintre numeroasele sale studii publicate în revistele bisericești de azi, vom cita doar cîteva: *Ideea de progres în diferite religii* (Studii Teologice, 1—2, 1949, p. 1—16); *Pacea în învățătura principalelor religii actuale ale lumii* (Ortodoxia, 3, 1953, p. 339—380); *Dreptatea în învățătura principalelor religii actuale* (Ortodoxia, 1, 1955, p. 46—71); *Sfînta Scriptură și literatura sacră a celorlalte religii* (Ortodoxia, 3, 1955, p. 356—377); *Studiul istoriei religiilor în România* (S. T., 1—2/1959, p. 85—109); *Riturile de înmormîntare în diferite religii* (Mitropolia Moldovei și Sucevei, 1—2, 1961, p. 48—70); *Săvîrșitorii cultului în diferite religii* (Glasul Bisericii, 7—8, 1961, p. 635—656); *Ortodoxia și celelalte religii* (S. T., 1—2, 1963, p. 3—29);

Probleme ale creștinismului african (S. T., 9—10, 1963, p. 528—540); *Preocupări în teologia ortodoxă română în legătură cu religiile necreștine* (Ortodoxia, 1, 1971, p. 27—41); *Credința în viața viitoare la diferite popoare și în diferite religii* (Mitropolia Banatului 4—6, 1972, p. 175—194); *Viața Domnului nostru Iisus Hristos și viața altor întemeietori de religii* (M. M. S., 7—8, 1974, p. 546—560). Se adaugă la acestea studiile despre religia slavilor (S. T., 7—8, 1950), tibetanilor (Ortodoxia, 4, 1951), geto-dacilor (Ortodoxia, 4, 1953), islamism (S. T., 3—4, 1956, S. T., 9—10, 1960, S. T., 1—2, 1974), budism (S. T., 5—6, 1956, Ortodoxia, 3, 1959, S. T., 9—10, 1962, S. T., 3—4, 1974), hinduism (S. T., 5—6, 1974) ș.a.

La sfîrșitul strălucitei sale cariere didactice, a avut bucuria să vadă tipărit — în Editura Institutului Biblic și de Mistere al Bisericii noastre — cursul său de *Istoria religiilor* (București, 1971, 440 p. + 56 pl.). Epuizat în foarte scurt timp, a fost reeditat în 1982 (490 p. + 123 ilustrații). Este a doua mare lucrare de acest gen în literatura noastră de specialitate, după a marelui său dascăl Ioan Irineu Mihălescu (*Istoria religiunilor lumii*, București, 1946) o lucrare de mare erudiție cu o bogată bibliografie, mai ales străină, ediția a doua avînd și texte alese din izvoarele și literatura religiilor necreștine. Lucrarea prezintă marile religii ale antichității și cele de azi: a populațiilor primitive, a vechilor mexicanii și peruvieni, religiile din China, Japonia, Egiptul antic, Asiria, Babilon, Siria, Iran, India, Grecia antică, religiile romanilor, geto-dacilor, celților, vechilor germani, slavilor, evreilor, arabilor. A fost apreciată în chip deosebit nu numai de teologi, ci și de numeroși cercetători din afara Bisericii.

Prin dispariția Părintelui Profesor Emilian Vasilescu, Biserica și teologia ortodoxă românească au pierdut un teolog și istoric al religiilor de mare erudiție, un profesor de vocație, un slujitor devotat al Bisericii și al Patriei, un însuflețit îndrumător al numeroșilor săi studenți și doctoranzi, din care unii sint azi membri ai Sf. Sinod sau profesori de teologie, un cărturar de rară distincție sufletească, un om al datoriei și al muncii cinstei. Pentru toate aceste altele virtuți cu care l-a înzestrat Dumnezeu, va rămîne mereu în amintirea celor ce l-au iubit și s-au împărtășit din bogata comoară a învățăturii pe care a agonisit-o cu trudă în decursul vieții sale, iar numele său se va inserie cu cinste în rîndul marilor teologi ai veacului nostru.

Cu sentimente de profund regret că nu-l mai avem printre noi, ne rugăm Părintelui Ceresc să-i așeze sufletul în ceata aleșilor Lui și să-i dăruiască veșnică odihnă.

Pr. Prof. Mircea Păcurariu

MARIA CUNȚAN

— 50 de ani de la moarte —

Profesoara Ana Voileanu-Nicoară, în cartea ei de amintiri, intitulată „Chipuri și mărfuri” București, 1971), vorbește despre poeta *Maria Cunțan*, pe care a cunoscut-o, caracterizînd-o ca „o arătare discretă, ștearsă, repliată asupra sufletului propriu, de o sensibilitate de mimosă” (p. 50).

Intr-adevăr, poeta *Maria Cunțan*, de la cărei trecere în veșnicie se împlinesc în anul acesta 50 de ani, a avut ca zestre nativă o sensibilitate pronunțată, vădită în stihurile ei, precum și în viața ei zbuciumată, cu năzuinți neîmplinite și mizerii repetate. Poezia ei se caracterizează prin gingașie și duioșie, printr-un lirism deosebit — preluat de la înaintași și grefat pe fondul ei sufletească ingenuu.

Maria Cunțan a văzut lumina zilei la Sibiu, în ziua de 24 februarie, 1862. Este fiica profesorului de Cîntări bisericești și Tipic, de la Seminarul Teologic „Andreian” din Sibiu, Dimitrie Cunțan (1837—1910). Întreaga familie cultiva muzica și literatura. Copilăria și-a petrecut-o la Sibiu. În vara anului 1868 a jucat în trupa lui Pascali, în turnee la Sibiu, rolul unui copil dintr-o piesă tradusă din franceză. Replicile i-au fost șoptite de acela care va deveni mai târziu Luceaful poeziei românești, Mihai Eminescu. Prin instruire personală, și-a format o temeinică cultură generală. Cunoștea bine limba germană, ceea ce i-a ajutat să citească în original pe poeții Lenau și Heine, din care adeseori s-a inspirat.

Debutul literar și l-a făcut ca elevă de liceu, înția la Liceul luteran și apoi la Institutul francez din Sibiu. Astfel, a scris, într-un album, o poezie, în care imita „Seara pe deal” a lui M. Eminescu. A cunoscut de timpuriu pe colaboratorii de la „Tribuna”, fiind impresionată îndeosebi de I. Slavici și G. Coșbuc. Prin mijlocul lor, a obținut postul de subdirectoare la Institutul Manoliu din București... Aici, n-a putut rămîne decît pentru scurtă vreme, din cauza unor intrigi mărunte, trebuind să-și găsească rostul în altă parte. În strîmtorarea materială în care a ajuns, a acceptat postul de instituțioare în familia unui negustor. Se părea că aici și-a găsit tihna, fiind scutită de presantele griji ale vieții, dar a trebuit să îndure — în această perioadă a vieții — o grea lovitură, prin pierderea fratelui ei Eugen, de care era puțernic legată sufletește. Printre multiplele încercări — însă — pe care le-a avut, ea a reușit să-și pună în valoare darul stihuirii cu care a fost înzestrată. A început să publice poezii originale și traduceri în publicațiile vremii: Familia, Luceaful, Convorbiri literare, Flacăra, Foaia poporului, Revista noastră, Revista scriitorilor și scriitorilor, Sburătorul, Sămănătorul, Viața literară și artistică, ș.a. Din momentul apariției revistei „Luceaful” (1901), Maria Cunțan a fost unul din colaboratorii ei de bază, publicînd în fiecare număr versuri originale, traduceri sau poeme în proză, adeseori semnînd cu pseudonimul Liliac sau Rim.

În 1901 și-a adunat în volumul „Poezii”, tipărit la Orăștie, toate versurile publicate pînă la acea dată prin reviste și ziare. Volumul s-a bucurat de o primire favorabilă, poeta fiind considerată de către Octavian Goga „condeiul cel mai chemat de a interpreta sentimentul femeii din țara Ardealului”. În 1905 și-a tipărit al doilea volum de versuri la București, iar în 1909 traducerea dramei lui Schiller: „Fecioara din Orleans”.

Anul 1910 i-a adus poetei încă o lovitură grea, moartea tatălui ei (27 VI). Rămăasă singură, bolnavă și fără o situație materială asigurată, a apelat la poetul Andrei Bîrșeanu și la publicistul Oct. C. Tăslăuanu să-i vină întru-ajutor. Aceștia au ajutat-o să plece la un azil din București. La părăsirea Sibiului, orașul copilăriei sale, (1915), poeta și-a mărturisit starea ei sufletească nostalgică, în poezia „Despărțire”, din care reproducem prima strofă: „Rămii cu bine nuc bătrîn / Cu ramuri lungi și aplecate / Tu

luncă cu miros de fin / Și cu vedeneii neuite”.

În capitală n-a găsit înțelegerea la care se aștepta. Sprijin a găsit doar la profesorul Ioan Bianu, prin mijlocirea căruia a obținut o slujbă modestă la Azilul Domnița Bălașa. În clipele de răgaz pe care le avea, se nevoia cu scrisul, izbutind să închege piesele: „Apostolii” și „Brîncovenii”. În 1916, a reușit să publice, la editura Minerva, volumul antologic de poezii: „Din caerul vremii”... În timpul primului război mondial, Maria Cunțan a făcut operă de caritate în mijlocul răniților, legîndu-le rănile și mîngîindu-i în suferințele amare ce-i mistuiau... Nu avea însă o situație, care s-o pună la adăpost de grija zilei de mîine. La mizeria materială, în care se găsea, se mai adăuga boala, care i se încuibase în organism, și-i măcina zi de zi sănătatea. Dar, deși greu încercată de suferință, stăruia în ogorul scrisului. Din această perioadă datează: „Orfanele”, „Legenda” și volumul de versuri: „Din durerile noastre”, căruia îi va schimba titlul în: „File rupte”. De la ea, ne-au mai rămas: „Nepoții lui Moș Prălea” (poem dramatic), „Frații Mircea” (povestire), piesele: „Dorul de mamă”, „Cîntarea lui Andrei”, ș.a., cele mai multe în manuscris, păstrate la Academia Română.

În ultimii ani ai vieții, ruinată fizic și moral, Maria Cunțan a renunțat la scris (1926). S-a stins din viață în 23 noiembrie 1935, în sanatoriul Filaret din București. Cu prilejul morții Mariei Cunțan, istoricul Nicolae Iorga scria: „S-a stins singur un suflet blînd și bun care n-a avut parte în viață de nici un noroc și pare chiar că nici n-a avut vreodată îndrăzneala să creadă că pe această lume ar putea fi un colț de fericire sau măcar de liniște asigurată pentru dînsa” (Oameni care au fost, vol. II, București, 1967, p. 290).

A fost înmormîntată la cimitirul Belu din București, unde ni-meni nu-i mai știe mormîntul. Cu prilejul morții poetei, ziarul Tribuna scria: „Se cuvîne ca pe proaspătul mormînt al Mariei Cunțan să nu se aștearnă niciodată paragina uitării pentru că a fost o mare poezie, iar Sibiul prin oamenii lui de bine și cu posibilități să-i ridice un bust”. Delderatul acesta nu s-a împlănit.

Maria Cunțan este autoarea cunoscutelor romane: „La fintina cu găleată”, „Te duci”, „Pe sub fereastră curge un rîu”, „La castelul dintre brazi”, ș.a., căora compozitorul Emil Montîia le-a găsit melodia corespunzătoare, astfel că ele înfruntă timpul, fiind gustate de toate generațiile. După opinia lui N. Iorga, Mafia Cunțan, dacă nu pentru altceva, cel puțin pentru romanele sale nu trebuie dată uitării; ele sînt — după expresia marelui istoric — „cîntec curat și clar”.

Universul poeziei Mariei Cunțan este sub influența lui Lenau, Heine, Eminescu și Coșbuc. Filologul Sextil Pușcariu deși mărturisese aceste influențe, îi recunoștea o notă originală, vădită în sentimentele adevărate, „intensive în iubire, duioase în resemnare, curajoase în jertfirea de sine, gingașe și, în același timp, a-dînci”. A cîntat farmecul vieții patriarhale rustice, dorul, jalea, regretul și o iubire elegiacă, în care poeta a găsit elementul unei poezii de esență pur feminină. Obsesia morții — ca pretext al lirismului personal — a dat poeziei sale o notă aparte, caracterizată prin anxietate. Bine s-a spus că ea aduce nou „o stare sufletească tulburată de aripa visului adolescentin, împletită cu lacrimi... caracterizată în planul creației în cultivarea romantei, a cîntecului delicat și a poeziei de album” (Ion Dodu Bălan: Ethos și cultură sau vocația tineretii, București, 1972, p. 357).

Se cuvîne ca — la împlinirea celor 50 de ani de la trecerea în veșnicie a poetei Maria Cunțan — să-i aducem prinosul nostru de pietate, dovedind că cei ce au slujit un ideal în viață — în cazul de față idealul poetic — nu sînt uitați, ci trecuți în tabloul valorilor nepieritoare.

Preot Prof. Ion Bunea

† Nițu Iuliu

— Cîntăreț bisericesc și deputat eparhial —

În primele zile ale primei decade ale lunii iunie din acest an a trecut la cele veșnice, afectat fiind și de pierderea soției sale Elisabeta, cîntărețului bisericesc din parohia Bixad — Oit, prot. Sf. Gheorghe.

Absolut al fondelor școli de cîntăreți bisericești „D. Cunțan” din Sibiu, adormit în Domnul Nițu Iuliu s-a dăruit cu toată ființa sa Bisericii al cărei fiu a fost, adevăr care s-a vădit mai ales după dictatul de la Viena din toamna anului 1940, în anii grei ai ocupației horthyste. În această perioadă cînd, după cum se știe, preoții noștri au fost aruncați peste graniță, și încă mulți ani după aceea, vrednicul de pomenire Iuliu Nițu a fost printre puțini care, trecînd prin multe neajunsuri, a ținut aprinsă făclia credinței străbune și a neabdăcării de la calitatea sa de fiu al poporului român. Pentru astfel de motive, Iuliu Nițu a fost

ales deputat eparhial și apoi chiar membru în Consiliul arhiepiscopesc Sibiu, calitate în care ori de cîte ori lua cuvîntul era pătruns de o fierbinte dragoste față de Legea noastră străbună și față de destinele poporului român.

Înmormîntarea a avut loc vineri, 14 iunie 1985, săvîrșită de un mare sobor de preoți și diaconi, petrecut fiind spre cripta de la umbra bisericii — monument istoric din Bixad — Oit de conțetătenii săi, români și maghiari deopotrivă.

Au vorbit cu acest prilej: P. C. prot. A. Suci (Sf. Gheorghe), despre importanța Bisericii, P. C. pr. C. Gane, consilier la Episcopia de Alba Iulia, despre felul fructuos în care a colaborat cu cîntărețul bisericesc Nițu Iuliu, cînd P. C. Sa a pistorit în această zonă, și C. pr. N. Goja (Micalău) care a făcut o schiță biografică

a defunctului cu convenitele luări de rămas bun, ceea ce C. pr. I. Cucu (Sf. Gheorghe) a exprimat a dorința familiei, și în limba maghiară.

Din partea Centrului arhiepiscopesc Sibiu a vorbit P. C. cons. Gh. Papuc, care a arătat importanța lucrării cîntărețului bisericesc, cu referiri la activitatea vrednicului de pomenire I. Nițu. În încheiere a dat citire scrisorii de condoleanțe a I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului adresată îndureratei familii, unul dintre fiii răposatului fiind preot, în care s-a spus între altele: „Cu durere am aflat despre înțetarea din viață a celui care ne-a fost un bun și apropiat colaborator... Numele adormitului între Domnul I. Nițu va rămîne viu în inima noastră a tuturor celor ce l-au cunoscut, ca a unuia care s-a dovedit un fiu bun al Bisericii și al poporului nostru. Sintem alături de durerea membrilor familiei celui adormit în Domnul, căora le transmitem adinea noastră compasiune. Rugăm pe bunul Dumnezeu să așeze sufletul lui întru odihna cea fericită a aleșilor săi... Veșnică să-i fie pomenirea!”

P.

Despre „căutarea în Pravilă”

Tipicul bisericesc și însemnările de tipic din cărțile de ritual cuprind toată rînduiala slujbelor religioase de peste an necesare credincioșilor noștri.

Aceste lucrări sînt normative pentru preoți, iar credincioșii prin credința puternică și rugăciunea fierbinte primesc de la Dumnezeu cele ce au cerut.

Totuși, unii credincioși solicită de la preoți ca aceștia „să caute în pravilă” pentru ce au ei nevoie, slujbă care nu se găsește în Tipicul bisericesc și nici în însemnările de tipic din cărțile de ritual. În ce constă „căutarea în pravilă” și care este originea ei?

Un frate preot, care s-a referit la o asemenea practică, spune: „Originea practicii de „a deschide Pravila” adică a Evangheliei la un bolnav sau la alt necaz cu citirea și interpretarea cuprinsului Evangheliei de acolo, ceea ce contrazice duhul creștinesc și are iz de cult magic, se află legată de Sfînta Taină a Spovedaniei, cînd duhovnicul, în trecut, deschidea co-

lecția canoanelor bisericești și citea canonul pe care penitentul trebuia să-l împlinească pentru expierea păcatelor” (A se vedea revista Biserica Ortodoxă Română nr. 3—4, anul 1972, p. 440). Ori, obiceiul acesta, precum se vede, a fost înlocuit cu o inovație contrară rînduieiilor cultice și canonice. Nu se mai cercetează colecția de canoane ci se deschide Evanghelia, a căruia cuprins este interpretat în mod arbitrar de către cel ce se dedă la o asemenea practică nepermisă.

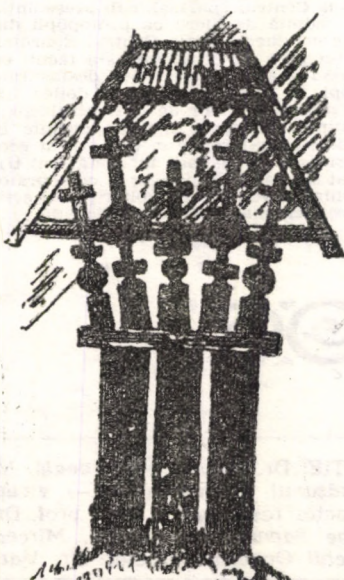
Este clar că Sfînta Scriptură și Sfînta Tradiție sînt străine de obiceiul de „a căuta în pravilă” și nici Tipicul bisericesc nu prevede un asemenea obicei.

Mîntuitorul Hristos cere credință puternică și rugăciune fierbinte de la oamenii și nu „căutarea în pravilă”, care nu este altceva decît o înșelătorie, o ghicitură, o magie.

Credincioșii care cer „căutarea în pravilă” nu numai că nu găsesc ceea ce caută, ci își periclitează

și mîntuirea sufletelor lor și, desigur, cu atît mai mult cei ce eventual o practică.

Protos. Ipolit Ciubotaru

ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII — ȘTIRI — INFORMAȚII

SIBIU

— În parohia Prejmer, prot. Brașov, s-a ridicat, prin grija C. pr. I. Popescu și contribuția credincioșilor, o frumoasă capelă mortuară, biserică parohială având hramul Sf. Apostoli Petru și Pavel. Cu prilejul acestui hram, sîmbătă, 29 iunie 1985, I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, însoțit de la Sibiu de P. C. cons. Gh. Papuc și P. C. secretar I. Galea, a făcut o vizitație canonică în această parohie, sfințind capela menționată și săvîrșind Sf. Liturghie arhierescă. Răspunsurile au fost date de obștea credincioșilor și corul parohial condus de credinciosul Ilie Vasiliu. Era de față roșind și un cuvînt de salut D-1 pastor evanghelic din localitate, Orendi Johann. La momentul convenit tînarul teolog Nicolae Scrineci a fost hirotonit diacon. La sfîrșitul Sf. Liturghii, I. P. S. Sa a rostit un bogat cuvînt de învățătură, prezentînd viața și lucrarea Sf. Apostoli Petru și Pavel martirizați la Roma. C. pr. I. Popescu, parohul local, a fost distins și hirotesit „iconom stavrofor”, acte de apreciere înminindu-li-se celor doi cîntăreți bisericești și organelor parohiale.

— În timpul păstoririi C. preoți I. Giurgiu și I. Zăbavă biserică — monument istoric din Moeciu de Jos, prot. Brașov, a fost pictată, iar în ultima perioadă la această biserică s-au executat lucrări de întreținere, prin grija preotului și a credincioșilor. Deși veche de peste 225 ani, biserică n-a fost sfințită de arhieru, ceea ce a săvîrșit I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 30 iunie 1985, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi. După slujba de sfințire, I. P. S. Sa a oficiat Sf. Liturghie arhierescă, în cadrul căreia a hirotonit pe C. diacon N. Scrineci întru preot pe seama parohiei Fîntina, prot. Rupea, iar pe I. Naghlu întru diacon. Răspunsurile au fost date de obștea credincioșilor, majoritatea în costume românești, și de corul parohiei. După cuvîntul P. C. prot. V. Prodea și al parohului local I. Giurgiu, cuvînt de învățătură a rostit I. P. S. Mitropolit Antonie care a reliefat bogata lucrare de întreținere și înfrumusețare a lăcașurilor noastre de cult ce se desfășoară în Arhiepiscopia Sibiului și în întreaga Patriarhie Română, după care a tîlmăcit pericopa evanghelică, scoțînd în lumină credința și generozitatea sutașului roman. Pentru munca depusă și îndelunga activitate pastorală C. pr. I. Giurgiu a fost distins și hirotesit „iconom stavrofor”, organelor parohiale primind acte de apreciere.

— Bisericii de lemn din Poian, prot. Sf. Gheorghe și s-au făcut, prin osteneala C. pr. I. Beru (Tg. Secuiesc) și subvenția Centrului arhiepiscopesc Sibiu, reparații capitale. Din încredințarea I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, astfel refăcută biserică a fost sfințită de P. S. Episcop-vicar Lucian Făgărășanu, Duminică, 23 iunie 1985, înconjurat fiind de un sobor de preoți și diaconi. Răspunsurile au fost date de un cor restrîns al studenților teologi de la Sibiu, precum și de credincioșii prezenți. Era de față și o delegație a comunității romano-catolice din localitate. La sfîrșitul Sf. Liturghii, P. S. Episcop-vicar Lucian a rostit un cuvînt de învățătură. A doua zi, 24 iunie 1985, Nașterea Sf. Ioan Botezătorul, P. S. Sa a slujit Sf. Liturghie în parohia Zagon, prot. Sf. Gheorghe.

— Zidită în anul 1812 — biserică din parohia Sibiu — Turnișor a fost împrumuită, i s-au făcut reparații capitale, fiind înzestrată totodată și cu o reușită pictură în frescă executată de d-na și d-l C. Zăvăla. Astfel reînnoită, biserică a fost resfințită de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, Duminică, 14 iulie 1985, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, de la Centrul arhiepiscopesc fiind însoțit de P. C. cons. D. Dan și P. C. arhid. I. Galea. În cadrul Sf. Liturghii au fost hirotoniți: întru preot C. diacon I. Naghlu, pentru parohia Aita Medie, prot. Sf. Gheorghe, iar întru diacon d-l V. Leb, asistent la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. La sfîrșitul Sf. Liturghii au vorbit: P. C. prot. D. Luca (Sibiu); P. C. pr. Dionisie Turcu, parohul local, distins și hirotesit iconom stavrofor, după care I. P. S. Mitropolit Antonie a rostit un bogat și ziditor cuvînt de învățătură. În cadrul agapei ce a urmat, un salut frătesc a exprimat d-l pastor evanghelic din localitate, H. Galther. Acte de apreciere au primit cu acest prilej cîntăreții bisericești, consiliul și comitetul parohial.

— În una din cele două frumoase săli existente în aripa nouă ridicată prin grija I. P. S. Mitropolit Antonie la reședința metropolitană din Sibiu, miercuri, 17 iulie 1985, a avut loc o ședință de lucru a Consiliului eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului. Ședința a fost condusă de I. P. S. Mitropolit Antonie al Ardealului, care, în cuvîntul de deschidere, a aruncat o scurtă privire asupra activității ce s-a desfășurat de la ultimul consiliu, cu deosebire pe plan gospodăresc ca de exemplu: pictarea gangelui de la intrarea la reședință cu scene istorice și religioase, lucrări de modernizare a tipografiei eparhiale, insistînd totodată asupra unor aspecte disciplinare cit și asupra ultimelor manifestări cu caracter internațional ale Bisericii noastre în contextul uriașei mișcări pentru apărarea păcii din lumea de astăzi.

— În cadrul ședinței s-au făcut o seamă de numiri la parohii vacante, rezolvîndu-se totodată problema cu caracter economic și cultural care intră în competența Consiliului.

— În 19 iunie 1985, I. P. S. Mitropolit Antonie a luat parte la o recepție organizată la New-York de Arhiepiscopul Grecilor din cele două Americi, Iakovos, iar în zilele de 20—23 iunie a. c. I. P. S. Sa a făcut o vizită I. P. S. Arhiepiscop Victorin al Arhiepiscopiei Misionare Ortodoxe Române din America și Canada, cu reședința la Detroit.

CLUJ

— Duminică, 21 aprilie a. c. (Duminică Tomii), înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil a săvîrșit Sf. Liturghie Arhierescă în catedrala eparhială, în cadrul căreia a hirotonit întru diacon pe tînarul absolvent de seminar Crișan Daniel, iar luni, 22 aprilie Prea Sfințitul Episcop Iustinian, în cadrul Sf. Liturghii, a hirotonit întru preot pe proaspătul diacon Crișan Daniel, pentru parohia Hodiș, prot. Huedin.

— Duminică, 12 mai a. c., a avut loc sfințirea bisericii parohiale din Măhal, prot. Dej, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”.

— Slujba sfințirii bisericii a fost săvîrșită de Prea Sfințitul Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

— Duminică, 19 mai a. c., a avut loc sfințirea bisericii din parohia Suceagu, prot. Cluj, cu hramul „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, săvîrșită de P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, înconjurat de un mare sobor de preoți și diaconi.

— Duminică, 26 mai a. c., înalt Prea Sfințitul Arhiepiscop Teofil Herineanu al Vadului, Feleacului și Clujului a săvîrșit resfințirea bisericii parohiale din Râșcruci, prot. Cluj, cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”.

— Duminică, 16 iunie a. c., P. S. Episcop-vicar Iustinian a oficiat Sf. Liturghie Arhierescă în filia Sărădiș, prot.

Turda, cu care prilej a sfințit noua biserică cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”.

— Marți, 25 iunie a. c., în prezența I. P. S. Arhiepiscop Teofil și a P. S. Episcop-vicar Iustinian, a avut loc programul festiv de încheiere a anului școlar 1984—1985 la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca.

— În cadrul festivității P. C. arhid. Constantin Bradea, directorul Seminarului, a prezentat o dare de seamă în care a evidențiat bunele rezultate la învățătură ale elevilor și bucuria că profesorii și elevii și-au dus la îndeplinire misiunea și chemarea lor.

— Sîmbătă, 29 iunie a. c., fiind praznicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel, s-a resfințit biserică parohială din com. Cicirlău, prot. Baia Mare, jud. Maramureș. Ceremonia sfințirii a fost săvîrșită de P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul, înconjurat de un sobor de preoți de la parohiile vecine în prezența unui mare număr de credincioși.

— Duminică, 30 iunie a. c. parohia Beliiș, prot. Huedin, s-a îmbrăcat în haină de sărbătoare. Credincioșii parohiei și cei din localitățile vecine au luat parte la sfințirea bisericii, cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”, de către P. S. Episcop-vicar Iustinian Maramureșanul.

ALBA IULIA

— Duminică, 2 iunie — praznicul Pogoririi Duhului Sfințit, P. S. Episcop Emilian al Alba Iuliei a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala episcopală Alba Iulia și a hirotonit Iosif Sirbu. În după amiaza aceleiași zile P. S. Episcop Emilian, însoțit de P. C. cons. Petru Pleșa, a cercetat parohia Bucerdea Vinoasă, prot. Alba Iulia, asistînd la slujba Vecerniei și roșind un cuvînt de învățătură.

— Luni, 3 iunie, a doua zi de Rusali, hramul Catedralei episcopale din Alba Iulia, P. S. Episcop Emilian a rostit Sf. Liturghie și a hirotonit întru preot pe C. diacon Iosif Sirbu pe seama parohiei Poșaga de Sus, Cîmpeni.

— Vineri, 21 iunie a. c., P. S. Episcop Emilian a cercetat parohia Tușnad-Băi, prot. Miercurea Ciuc, cu care prilej a făcut o vizită C. preot romano-catolic Deneș L. din localitatea Tușnad Băi.

— Sîmbătă, 22 iunie 1985, P. S. Episcop Emilian a cercetat parohia Imper, prot. Mc. Ciuc, cu care prilej a îndrumat pe P. C. prot. Dumitru Gherman și pe P. C. pr. Petru Boldor la acordarea unei griji susținute la bunul mers al parohiei.

— În drum spre Mc. Ciuc P. S. Sa a vizitat pe preotul romano-catolic din Plăieții de jos, Orban Melhior, apoi filiiile Lăzărești și Sîncrăieni.

— Duminică, 23 iunie a. c., P. S. Episcop Emilian a asistat la Sf. Liturghie la M-rea Toplița. În după-amiaza aceleiași zile a vizitat biserică din Izvorul Mureș, parohiile Bălan și Ciceu.

— În 29 iunie a. c., praznicul Sf. Apostoli Petru și Pavel, la M-rea Rîmeț, P. S. Episcop Emilian înconjurat de P. C. protopopi ai eparhiei a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă, roșind un ziditor cuvînt de învățătură.

— Duminică 30 iunie, P. S. Episcop Emilian a săvîrșit Sf. Liturghie arhierescă în catedrala episcopală din Alba Iulia și a hirotonit întru diacon pe candidatul la preoție drd. Gheorghe Remete.

ORADEA

— Sfințiri de biserică. — Duminică, 16 iunie 1985, P. S. Episcop Vasile a săvîrșit slujba de sfințire a bisericii din parohia Voievozi-Șimian, prot. Marghita, în urma împodobirii ei cu o frumoasă pictură în frescă, în ultimii ani, din jertfelnicia credincioșilor și prin strădania harnicului preot Ioan Albu. În cuvîntul de învățătură, ierarhul a adus cuvinte de apreciere credincioșilor și păstorului lor sufletesc, ca și membrilor Consiliului și Comitetului parohial, înminindu-le și cite o scrisoare de apreciere.

— În după-amiaza aceleiași zile, chiriarihul a vizitat biserică din parohia Curtușeni, prot. Marghita, unde a fost întîmpinat de credincioși, în frunte cu preotul paroh Petru Sabo. Biserica fiind pregătită pentru pictare, ierarhul — în scurtul cuvînt de învățătură — și-a exprimat bucuria pentru această mare dragoste față de sfințit locaș și față de credința strămoșească, dorindu-i să ducă la bun sfîrșit lucrarea.

— Înspre seara aceleiași zile, arhipăstorul a săvîrșit vecernia în biserică din parohia Tarcea, prot. Marghita (păstoria de preotul Marcel-Stănică Blaga), ținînd un bogat cuvînt de învățătură, în care și-a arătat satisfacția pentru hotărîrea credincioșilor de a-și împodobi biserică cu pictură. De asemenea, i-a felicitat pentru frumoasa casă parohială zidită în ultimii ani.

— Duminică, 23 iunie 1985, s-a săvîrșit slujba de binecuvîntare a bisericii din parohia Bratec, prot. Oradea, în urma lucrărilor de înnoire exterioră din ultimii ani demnă de remarcă fiind tencuiala în terasit, pe care s-au gravat, cu multă măiestrie artistică, scene biblice din viața Mîntuitorului. Chiriarihul, în amplul și ziditorul cuvînt de învățătură, a subliniat frumusețea și trîncia lucrării și îndeosebi jertfelnicia bunilor credincioși și strădania vrednicului preot-paroh Liviu Pop, precum și sprijinul nelimitat al membrilor Consiliului și Comitetului parohial. Tuturor le-a înminat cite o scrisoare de apreciere și felicitare; la fel și coriștilor și dirijorului lor, Leontin Butiri, cîntăreț bisericesc.

— În după amiaza aceleiași zile, s-a oficiat slujba vecerniei în parohia Valea Mare de Criș, prot. Oradea, Ierarhul, în cuvîntul de învățătură, i-a lăudat pe credincioși pentru dragostea lor față de Biserică, precum și pentru jertfa făcută pentru ridicarea unei frumoase case parohiale. În mod deosebit, a adresat cuvînt de laudă și mulțumire credinciosului Nicolae Olar, epitrop II, care a donat terenul pentru construirea acestei case. De asemenea a subliniat harnicia tînarului preot Viorel Șerban.

— Hirotonire de preot. — În cadrul Sf. Liturghii, săvîrșită de ierarh, duminică 9 iunie 1985, în Catedrala episcopală din Oradea, a fost hirotonit întru preot licențiatul în teologie Lunčan Simion, pe seama parohiei Fîniș, prot. Beiuș.

— Ședință administrativă cu protopopii. — La data de 18 iunie 1985, a avut loc la Centrul eparhial, sub președinția P. S. Episcop Vasile, o ședință de lucru cu protopopii din eparhie și cu cadrele de conducere de la Centrul Eparhial. Pe baza rapoartelor prezentate de protopopi, s-a făcut, cu obiectivitate, o minuțioasă analiză a activității desfășurate de preoții și protopopi, în cursul celui de al doilea trimestru al acestui an. Titularii secțiilor de la Centrul eparhial au adus la cunoștință realizările mai importante în cadrul sectoarelor administrativ-bisericesc, cultural și economic, ca și ceea ce urmează să se facă în următorul trimestru. Ierarhul a trasat sarcini protopopilor și colaboratorilor de la Centrul eparhial în vederea dezvoltării unei activități pastorale și obștești cit mai intense și eficiente. c.s.drelor

Semnalăm... Semnalăm...

● Se anunță un roman interesant: „Întoarcerea morților”, cartea a VIII-a din ciclul „Zăpezile de acum un veac”, de Paul Anghel. România literară publică un capitol intitulat DRUMUL SPRE OPTINA (nr. 21, 23 mai 1983, p. 14—15). Textul presupune lecturi vaste și adîncite asupra unei epoci și a unei spiritualități de care sîntem și noi legați. Optina Pustîni — Pustnicia Optinei — își datorează renumele și împospătarea vieții spirituale, manuscriselor sosite acolo de la Neamțu, la sfîrșitul secolului al XVIII-lea. Marii scriitori ruși ai secolului al XIX-lea s-au inspirat din experiența Optinei. Starețul Zosima, al lui Dostoievski, e un stareț al Optinei. Constantin Leontiev e tot rodul Optinei. De altfel e unul din personajele lui Paul Anghel. Cît se poate vedea din fragmentul publicat, romanul intră adînc în problemele, în preocupările, în spiritualitatea, în paradoxele și căutările secolului al XIX-lea, adăugînd amplele documentări și științei de a scrie romane, o dimensiune nouă, care se simte de cum intri în text: autorului îi place grozav tema, și epoca. Scrie cu inima și cred că suferă pentru că trebuie să întreprună scrisul și să doarmă. Textul e ca și scris și îl împinge din urmă, desfășurîndu-i sub ochi și sub condei coală după coală albă, antropofagă!

● Așteptăm romanul așa cum îl scrie autorul, cu sufletul la gură, cum se zice!

● Nr. 21 (joi 23 mai 1985) al României Literare cuprinde multe texte de calitate te de interes: Dimitrie Rachici definește Țara într-o poezie (Tinerii țării) ca fiind: „Noi înșine-n continuare”; Miron Țic vede prezentul într-un vers nicean ca „Lumină din lumina unui mare început” (poezia Acest timp); Radu Cârneli filozolează și cîntă:

Puterea e din vis și-nfelepciune
și, iată, n efemera mea minune
se-ncheagă haruri, întîrînd credința
ca fructele urcînd înspre semințe
în care iar polenuri să se-adune:
puterea e din vis și-nfelepciune...

(În poezia Polenuri). Ce frumos și adînc: „ca fructele urcînd înspre semințe!” Mircea Martin, Ion Bălu și Ștefan Augustin Doinaș scriu despre Lucian Blaga. Șt. A. Doinaș știe că „întreaga sa faptură avea stil” și că n-a cunoscut în rîndul oamenilor de cultură „nici o altă conștiință mai integră” (p. 5). Se reproduc și cîteva texte ale lui Blaga, printre altele din „Contemporanul” (nr. 34, 1960) în care scriitorul vorbind de educația în sensul modernizării, recomandă „prudență și imaginație”.

● Gheorghe Tomozei umple cu versuri o pagină întregă. Spune frumos că „Sub lampa poetului” (titlul poeziei) — „Cuvîntul se sparge în litere”. Posteritatea e însă sub judecată grea într-o poezie cu titlul de mai sus:

Mi-am văzut cartea
În mîinile lor:
părea o bucată de carne
înelită într-un vechi jurnal...

Pe pagina următoare în compania lui Șerban Cioculescu și Geo Bogza, eterni aici, o poezie de Marin Sorescu, dintre cele profunde, care nu-și ascund gravitatea în joc. Din Trapezul lui Geo Bogza: „Excentricitatea lui Salvador Dali a depășit capacitatea mea de a înțelege excentricitatea”. Pe a noastră o depășire de mult! Alți autori semnează studii temeinice: Dan C. Mihăilescu, G. Dimisianu, Nicolae Manolescu — deschizînd vederea polemică despre începuturile literaturii române, dar pînă acum mînușă n-a fost ridicată de nimeni — Dana Dumitriu, Grigore Smeu, Mircea Mihăies, Laurențiu Ulici, Dan Mucenic, Paul Anghel, Z. Ornea, Virgil Mocanu, Al. Tănase, Liviu Dăncănu, Mihnea Gheorghiu, Valentin Lipatti, Marian Popescu, Ana Blandiana și Romulus Rusan ș. a.

● În scurt: un număr de revistă bine făcut. L-am avut cu mine, împreună cu „Numele trandafirului” a lui Umberto Eco, într-o călătorie de 20 de zile peste ocean. Mi-am umplut cu sens orele lungului drum — lung chiar și cu avionul — la dus și la întors.

● Trezînd deocamdată fără comentarii, peste intenția vădită a lui Nicolae Manolescu de a redeschide dezbateră asupra începuturilor literaturii române — dacă ea începe cu românii care au scris în indiferent ce limbă, sau cu scrisul în limba română — semnalăm considerațiile sale asupra lui Coresi (în art. Primii noștri poeți, în „România literară”, 21, 1985, p. 9), care îl pun pe diacon într-o lumină cu totul nouă, deschizîndu-i poarta cea mare și trecîndu-l sărbătorește, și mai mult decît era pînă acum din istoria Bisericii, în istoria literaturii române.

● „Coresi — spune N. Manolescu — nu este doar ctitorul limbii literare, ci și al poeziei românești. Este un poet absolut remarcabil. Cu el începe efortul de a găsi echivalente românești frumoaselor metafore ale psalmilor și ale altor capitole din Biblie, efort sfîrșit, exact după un veac, cu Dosoftei. Limba crudă, însă extrem de plastică a lui Coresi, poate fi lesne observată în traducerea predicii de pe munte din Evanghelia lui Matei (V, 3—11)”.

● N. Manolescu găsește la Coresi „unele creații foarte personale, încărcate de poezie”. Exemplifică pe larg și convingător. „Inovațiile lui Coresi sînt emoționante. Versurile lui n-au pur și simplu pentru noi, cei de astăzi, savoarea vechimii. Ele lasă să se vadă cu limpezime încercarea poetului de a spune altfel, și nu numai decît fiindcă traduce din slavonă în română, ci pentru că se simte ispitit să creeze o limbă proprie. După părerea mea — conchide N. Manolescu — reușește foarte bine”. Și iarăși exemplifică pe larg și convingător. El nu este de acord cu Mircea Scarlat — pe care de fapt îl recenzează elogios — care consideră anumite imagini coresiene, „trudnice încercări”, de interes muzeistic”. (Mircea Scarlat, Poezie veche românească, Minerva, 1985). N. Manolescu scrie: „Cu o intuiție de mare poet, Coresi a nimerit expresiile cele mai bune și a influențat toate prelucrările ulterioare ale psalmilor”. Într-adevăr, limba dintîi a textelor sacre s-a impus în istorie și nu numai pentru că era sacră, ci și pentru că era frumoasă, ieșită din frumusețea sufletului românesc. Subscriem și noi: „Lirică religioasă de pînă țîrziu va rămîne îndatorată lui Coresi”. Chiar pînă azi!

Salutăm cu bucurie aceste considerații și reconsiderări ale acestui sînt al literelor și limbii românești. Aureolei lui i se restaurează strălucirea și de pe chipul său se spală umul uitării și al minimalizării. Strălucește cultura românească.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA
se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Lucian Făgărășanu, Episcop-vicar — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Diac. prof. Dr. Aurel Jivi — redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcuraru — membri; tehnoredactor: Diac. Ezechiel Oancea; corector: Pr. Vartolomeu Constantinescu.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA” — sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66.